

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЛІНГВІСТИКИ ТА СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ
КАФЕДРА АНГЛІЙСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ І ПЕРЕКЛАДУ

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ
Завідувач випускової кафедри
_____ Л.Г. Буданова
« _____ » _____ 2023 р.

ДИПЛОМНА РОБОТА

ВИПУСКНИКА ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ МАГІСТР

ЗА СПЕЦІАЛІЗАЦІЄЮ «ГЕРМАНСЬКІ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ
(ПЕРЕКЛАД ВКЛЮЧНО), ПЕРША – АНГЛІЙСЬКА»

Тема: *МОВНІ ЗАСОБИ ВІДТВОРЕННЯ ЕМОТИВНОСТІ У ПЕРЕКЛАДІ
РОМАНУ ТОМАСА КІНІЛЛІ «СПИСОК ШИНДЛЕРА» ТА ЙОГО
ЕКРАНІЗАЦІЇ*

Виконавець: студентка групи ФЛ-201«Мз» ХАР МАР'ЯНА ЗІНОВІЇВНА

Керівник: канд. філол. наук, доцент ПИЛИПЧУК МАРИНА
ЛЕОНІДІВНА

Нормоконтролер: _____ (Кондратенко Юлія Вікторівна)

Київ 2023

НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет лінгвістики та соціальних комунікацій

Кафедра англійської філології і перекладу

Спеціальність 035 Філологія

Спеціалізація Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

_____ Л.Г. Буданова

« _____ » _____ 2023 р.

ЗАВДАННЯ

на виконання дипломної роботи

Хар Мар'яни Зіновіївни

1. Тема дипломної роботи «Мовні засоби відтворення емотивності у перекладі роману Томаса Кініллі «Список Шиндлера» та його екранізації» затверджена наказом ректора від « _____ » _____ 2023 р. № _____
2. Термін виконання роботи: з 2 жовтня по 31 грудня 2023 року
3. Вихідні дані роботи: Переклад – це процес передачі змісту, значення або форми тексту з однієї мови на іншу. Переклад характеризується рядом особливостей, оскільки цей процес є доволі складним та багатограним. Кожен переклад вимагає унікального підходу в залежності від тексту, мов, культурних контекстів та інших факторів. У процесі відтворення відчуття горя у романі «Список Шиндлера» Т. Кініллі перекладач враховує емоційний вимір цієї емоції та використовує відповідні лексичні, граматичні та стилістичні засоби для того, щоб передати його максимально точно й ефективно в мові перекладу. Автор використовує реалістичні описи, діалоги та монологи, щоб передати важкі умови життя в концентраційному таборі та емоційний стрес, з яким стикаються герої. Він також використовує стилістичні засоби, такі як лаконічні описи, деталізовані діалоги та вживання різних стилів мовлення, що допомагає передати соціальний статус та емоційний стан персонажів. Крім того, автор використовує художні засоби, такі як символіка, метафори, алегорії та інші, щоб глибше розкрити

внутрішні стани персонажів та їхні відчуття, такі як страх, горе, надія, відчай та моральні вибори.

4. Зміст роботи: складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та п'яти додатків.

5. Перелік обов'язкового ілюстративного матеріалу:

- 1) Таблиці з описом перекладацьких трансформацій та основних етапів дослідження
- 2) Приклади перекладацьких трансформацій з порівнянням перекладу і оригіналу.

6. Календарний план-графік

№ з/п	Завдання	Термін виконання	Підпис керівника
1	Підготувати та узгодити розширений план-конспект дипломної роботи.	до 16.10	
2	Підготувати чорновий варіант роботи	до 20.11	
3	Урахувати рекомендації наукового керівника, опрацювати та внести результати додаткових досліджень, що проводилися під час переддипломної практики, підготувати чистовий варіант роботи.	до 27.11	
4	Оформити чистовий варіант роботи та подати його науковому керівникові для підготовки відгуку та організації рецензування.	до 04.12	
5	Подати роботу до комісії з попереднього захисту дипломних робіт.	до 11.12	
6	Подати остаточний варіант роботи в оправі, а також повний пакет супровідних документів на випускову кафедру.	за тиждень до початку роботи ЕК	

8. Дата видачі завдання: «16» жовтня 2023 р.

Керівник дипломної роботи

_____ (підпис керівника)

Пилипчук М.Л.

(П.І.Б.)

Завдання прийняв до виконання

_____ (підпис випускника)

Хар М.З.

(П.І.Б.)

РЕФЕРАТ

Дипломна робота «МОВНІ ЗАСОБИ ВІДТВОРЕННЯ ЕМОТИВНОСТІ У ПЕРЕКЛАДІ РОМАНУ ТОМАСА КІНІЛЛІ «СПИСОК ШИНДЛЕРА» ТА ЙОГО ЕКРАНІЗАЦІЇ»: 105 с., 5 рис., 2 табл., 55 літературних джерел.

Об'єктом дослідження є емотивність у перекладі роману Томаса Кінілли «Список Шиндлера» та його екранізації.

Основною **метою** є вивчення та аналіз методів та стратегій перекладу емотивного мовлення у літературному та кінематографічному контексті. Дослідження спрямоване на розкриття особливостей відтворення емоційно насичених елементів у різних мовах та медійних форматах.

Методи дослідження. Дослідження ґрунтується на використанні методів лінгвістичного та культурологічного аналізу, а також компаративного методу для порівняння мовних та культурних відмінностей. Використовуються також методи перекладознавства та медіааналізу.

Результати дослідження можуть бути використані перекладачами, режисерами та лінгвістами для покращення методів перекладу та адаптації емотивних висловлювань, а також для поглиблення розуміння впливу культурних особливостей на сприйняття емоцій в мистецтві.

ХУДОЖНІЙ ТЕКСТ, РЕАЛІЇ ВІДТВОРЕННЯ ЕМОЦІЙ, ПЕРЕКЛАД ЕМОЦІЙ, СПОСІБ ВІДТВОРЕННЯ, ЕКРАНІЗАЦІЯ.

ЗМІСТ

ВСТУП	2
РОЗДІЛ 1	5
ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВІДТВОРЕННЯ ЕМОТИВНОСТІ В ЛІТЕРАТУРНОМУ ТЕКСТІ ТА КІНЕМАТОГРАФІЇ	5
1.1 Специфіка емотивних елементів у літературному тексті	5
1.2 Функції емотивних мовних засобів.....	12
1.3. Особливості відтворення емотивності в кінематографії.....	18
РОЗДІЛ 2	32
МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМИ ВІДТВОРЕННЯ ЕМОТИВНОСТІ У ПЕРЕКЛАДІ	32
2.1. Методи перекладу емотивних одиниць	32
2.2 Методи аналізу мовних засобів відтворення емотивності у літературному тексті.....	41
2.3 Етапи дослідження	51
РОЗДІЛ 3	54
ВІДТВОРЕННЯ ЕМОТИВНИХ ОДИНИЦЬ В ЛІТЕРАТУРНІЙ ТА КІНЕМАТОГРАФІЧНІЙ ВЕРСІЯХ РОМАНУ ТОМАСА КІНІЛЛІ «СПИСОК ШИНДЛЕРА»	54
3.1. Способи відтворення емотивних одиниць у літературній версії роману.....	54
3.2. Способи відтворення емотивних одиниць у кінематографічній версії	64
3.3. Зіставлення способів відтворення мовних одиниць у літературній та кінематографічній версіях.....	75
3.4. Складнощі у перекладі досліджених емотивних елементів роману	87
ВИСНОВКИ	91
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	94
ДОДАТКИ	100

ВСТУП

Актуальність дослідження. Розгляд емотивності в літературному тексті та кінематографії є важливим у контексті розуміння людського сприйняття й взаємодії з мистецтвом. Сфера емоцій утримує ключ до глибокого розуміння наших власних почуттів та сприйняття світу. Однак, вивчення способів передачі емотивності через слово та образ у літературі й кіно викликає зацікавлення не лише з погляду культурології та лінгвістики, але й з позицій перекладознавства. Проблема відтворення емотивних аспектів у перекладі текстів із літературної сфери та їхнє відображення в кінематографії – це актуальне дослідження, оскільки культурні відмінності, специфіка мови та особливості сприйняття емоцій різняться в різних країнах та серед різних груп населення. Це стає викликом для перекладачів та режисерів, оскільки передати емоційний зміст оригінального твору або сцени на інші мови та культури може бути складною задачею. Вивчення різних аспектів відтворення емотивності у літературі та кіно дає можливість краще розуміти, які механізми мовлення та образності впливають на сприйняття та емоційний відгук аудиторії. Особливо це актуально у контексті адаптації літературних творів у кіно, де важливо зберегти емоційну глибину та значущість оригінального матеріалу. Дослідження способів передачі емотивних відтінків у романі Томаса Кінілі «Список Шиндлера» у літературній та кінематографічній версіях стає важливим етапом у розумінні, як творчий процес перекладу та адаптації впливає на сприйняття емоційно насичених сцен та діалогів. Це дозволяє виявити складнощі перекладу емотивних елементів, а також порівняти, як кожен з медіаформатів відтворює та підкреслює емоційну глибину та контекст у своєму власному форматі. Таке дослідження має практичне значення для літературознавців, кінокритиків, перекладачів та режисерів, які стикаються з проблемами передачі емотивних нюансів у різних мовних та медійних середовищах.

Розуміння цих складнощів може допомогти в розвитку нових методів перекладу та адаптації, спрямованих на максимально точне відтворення емотивного змісту оригінального твору у різних форматах. Отже, це дослідження має велике значення для розвитку наукового підходу до проблем емотивності в літературі та кінематографії та відображає актуальність та значущість вивчення цієї проблематики у сучасному культурному та перекладознавчому контексті.

Інформаційна база дослідження. Проблема перекладу емоційного мовлення привертає увагу перекладознавців, існуючи в інтересах дослідників-лінгвістів, які зосереджують свою увагу, насамперед, на негативних емоціях. Наприклад, Ю. Несин проводив аналіз засобів перекладу висловлювань незадоволень. А. Білас розробляв стратегії відтворення емоційно-експресивної функції знижених розмовних одиниць. Л. Тараненко та О. Горбачук, у спільній роботі, досліджували емотивні конструкції «невдоволення», а також І. Корунець, В. Карабан, І. Лелет, Л. Науменко, А. Гордеєва, І. Сіняговська, К. Кузьміна, К. Альошина, Ю. Беген-Герус, О. Білецька, О. Богайчук, Т. Володіна, В. Демецька, Т. Журавель, М. Зимомря, О. Білоус, Р. Зорівчак, Т. Кияк, В. Козубська, В. Коптілов, Ю. Кузнецова, В. Лобода, І. Лощенова, О. Селіванова, Дж. Кетфорд, К. Норд, О. Кальниченко, Ж. Віне, М. Москаленко, Н. Євтушенко та інші.

Матеріалом дослідження є оригінал і переклад роману Томаса Кініллі «Список Шиндлера» та його кіноадаптація.

Об'єктом дослідження є емотивність у перекладі роману Томаса Кініллі "Список Шиндлера" та його екранізації.

Предметом дослідження є мовні засоби відтворення емотивності в літературній та кінематографічній версіях роману Томаса Кініллі «Список Шиндлера».

Основною метою є вивчення та аналіз методів та стратегій перекладу емотивного мовлення у літературному та кінематографічному контексті. Дослідження спрямоване на розкриття особливостей відтворення емоційно насичених елементів у різних мовах та медійних форматах.

Завдання дослідження:

1. Розглянути й проаналізувати емотивні елементи у літературних текстах.
2. Вивчити функції емотивних мовних засобів у контексті літератури.
3. Проаналізувати особливості відтворення емотивності в кінематографії.
4. Розробити методологію дослідження проблеми перекладу емотивних висловлювань.
5. Визначити методи перекладу емотивних одиниць та аналіз мовних засобів відтворення емоцій у літературних текстах.
6. Зіставити способи відтворення мовних елементів у літературній та кінематографічній версіях роману Томаса Кінілі «Список Шиндлера».
7. Визначити складнощі у перекладі досліджених емотивних елементів.

Методи дослідження. Дослідження ґрунтується на використанні методів лінгвістичного та культурологічного аналізу, а також компаративного методу для порівняння мовних та культурних відмінностей. Використовуються також методи перекладознавства та медіааналізу.

Наукова новизна. Дослідження спрямоване на внесення нових знань у сферу перекладознавства та культурології, розширення розуміння процесу передачі емотивності у літературних та кінематографічних текстах.

Практичне значення. Результати дослідження можуть бути використані перекладачами, режисерами та лінгвістами для покращення методів перекладу та адаптації емотивних висловлювань, а також для поглиблення розуміння впливу культурних особливостей на сприйняття емоцій в мистецтві.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВІДТВОРЕННЯ ЕМОТИВНОСТІ В ЛІТЕРАТУРНОМУ ТЕКСТІ ТА КІНЕМАТОГРАФІЇ

1.1 Специфіка емотивних елементів у літературному тексті

Мовні засоби відтворення емотивності у перекладі роману Томаса Кініллі «Список Шиндлера» та його екранізації

Мова виступає не лише як засіб культури, але і як потужний інструмент емоційного впливу. Самі емоції визначають специфічний спосіб, яким людина сприймає навколишній світ. Лінгвісти-емотіологи вважають, що емоції передували слову, оскільки вони завжди були в основі первинних та вторинних номінацій у мові. Без емоцій не могло б виникнути жодне слово, оскільки «особистісний емоційний елемент, не зважаючи на умови, завжди пронизує вираження чистої думки» [5].

Мова виконує різноманітні функції, такі як комунікативна, ідентифікаційна, емотивна, гносеологічна, мислетворча, естетична, культурологічна і інші. Емотивна функція відіграє важливу роль у вираженні почуттів мовця, його ставлення до подій або викликання певної реакції у співрозмовника. Тобто емотивна функція мови визначає місце емоцій у житті людини. Термін «емоція» (фр. *emotion* від лат. *emovere* – «збуджувати, хвилювати») вказує на душевні переживання або хвилювання, які безпосередньо виражаються в мові людини. Емоції – це ситуативні переживання, що мають значуще та регулююче значення для організму людини. Вони відображають оцінне ставлення до життєвих ситуацій та виражають психічний стан, обумовлений світоглядом, переконаннями та мораллю. Дослідження емоцій є складним процесом, оскільки вони є «невловимою матерією». Емоції можуть слугувати мотивом, визначаючи поведінку людини та виявляючи її оцінні ставлення до подій. Класифікацією емоцій може бути їх поділ на позитивні та негативні, ядерні та периферійні. У тексті, емотивність перетворюється на лінгвістичну категорію емотивності. Терміни «емотивність» та «емоційність» не є повністю синонімічними. Поняття «емотивність» описує лексичну категорію мови, яка виражає емоційність у семантиці мовних одиниць, тоді як «емоційність» відноситься до психологічної чутливості людини до емоційно збуджених ситуацій та її реакції на них.

Протягом багатьох років вчені розглядали питання, чи має лінгвістика вивчати емоційні аспекти. Деякі вважали, що когнітивна функція мови є домінантною, виключаючи емоції з мовного аспекту (К. Бюлер, Е. Спір, Г. Гійом). Інші теоретики вважали, що вираження емоцій є центральною функцією мови (Ш. Баллі). Мова використовується для передачі інформації, обробки знань і трансляції інформації між поколіннями, але ці процеси завжди супроводжуються почуттями, переживаннями і бажаннями, що обов'язково повинні бути враховані в лінгвістиці [1, с.416-420].

Думка про те, що емоції передують мові, може бути пов'язана з теорією Е. Сепіра, за якою мова є інстинктивним засобом, ідея важливіша для мови, ніж воля і емоції. Проте така точка зору вже застаріла, оскільки емоції є рушійною силою для креативного мислення, аксіологічної поведінки та вербальних рефлексів людини.

У сучасному мовознавстві існують різні терміни для позначення наук, що вивчають емоції, такі як емоціологія, емотіологія, лінгвістика емоцій і т.д. Термін «емоціологія» охоплює лінгвістику емоцій, психологію, філософію і інші галузі. Важливий внесок у вивчення емоцій зробив В. І. Шаховський та Волгоградська лінгвістична школа, де вчені розглядали комунікативний підхід до вивчення емотивності мовних одиниць, зокрема лексичного складу мови, і категоризацію емоцій у лексико-семантичній системі [12, с.16-21].

Отже, можна зрозуміти, що емотивність визначається як емоційність у мовному контексті, що передбачає чуттєву оцінку об'єкта та вираження відчуттів чи переживань людини за допомогою мови або мовленнєвих засобів. У контексті емоційної комунікації акцент здійснюється на вираженні емоційних станів співрозмовників. З іншого боку, емотивна комунікація спрямована на виклик певного емоційного стану у слухачів, завдяки мовним засобам. Поняття емоційності та емотивності розглядаються в контексті мови та відображають процеси, які відрізняються за критеріями спланованості, контрольованості, усвідомленості, мотивованості та тональності мовлення. Різні дослідники визначають ці поняття різними способами: від емотивності як невід'ємного компонента семантичної структури мовної одиниці до емотивності як результату інтелектуального переосмислення емоційності, переданої в мові та мовленні. Різні трактування поняття

емотивності включають його визначення як лексичної категорії, що відображає емоційне ставлення носіїв мови до позначеного, або як основи емотивності у мовленні. Також, емотивність може розглядатися як полістатусна когнітивна категорія, що виявляє емоційне значення на різних рівнях мовної системи [4, с.7-10]

Емотивність виявляє свій категоріальний статус на різних рівнях мовної системи та в мовленні. Ця категорія пронизує текст на всіх його рівнях, включаючи фонетичний, лексичний, синтаксичний та семантичний. У фонетичному аспекті емотивність може виявлятися через інтонацію, темп мовлення та використання звукових ефектів. На лексичному рівні вона виявляється через вибір емоційно забарвлених слів та виразів, які використовуються для передачі конкретних почуттів та ставлень. Сила впливу може бути підсилена за допомогою експресивної лексики, яка відзначається великою емотивною насиченістю. На синтаксичному рівні емотивність проявляється у виборі різних структур речень та їх організації. Наприклад, повтори, вигуки, оклики можуть бути використані для вираження емоцій та підсилення їхнього впливу. Семантично емотивність впливає на вибір слів та їх значень для створення виразних образів і вражень. Автор може використовувати метафори, порівняння та інші засоби для вираження своїх емоційних переживань та передачі їх читачеві. В мовленні емотивність виявляється через інтонацію, жести, міміку та інші елементи невербального вираження. Однак важливо враховувати, що сприйняття емотивності може бути індивідуальним, і той же вислів може викликати різні емоції у різних людей [13, с.100-104]

Таким чином, емотивність пронизує всі аспекти мовлення, роблячи мовний вираз більш насиченим та виразним, а також допомагаючи виражати та сприймати емоції в мовному спілкуванні.

1.Фонологічний рівень – емотивність виявляється в інтонації, де одне і те ж слово може бути вимовлене з різними емоційними відтінками, такими як любов, погроза, гнів і т.д [14].

2.Лексичний рівень – емотивність виявляється на цьому рівні через існування лексем, які вказують на емоції, а також через використання специфічної експресивної лексики та слів, що описують емоції.

3.Рівень речення – тут емотивність виявляється у наявності емотивних (експресивних) структур, еліпсису та інших конструкцій.

4.Рівень тексту – емотивність проявляється на цьому рівні в структурно-семантичній організації висловлень, існуванні специфічних емотивних одиниць тексту та лінгвостилістичній виразності.

Емотивність, як лінгвістичний вираз психологічної категорії емоційності, є невід’ємною властивістю текстів різних жанрів, включаючи офіційно-діловий, науковий, публіцистичний та художній стилі. Вона є інтегральною частиною текстів, відображаючи емоційні відносини мовців, і може бути виражена через емотивний фон, емотивну тональність та емотивне забарвлення. У художньому тексті емотивність визначається як двосторонній аспект, що охоплює план змісту і план вираження. Вона розкривається через вираження емотивного змісту на різних рівнях тексту, включаючи емотеми як складові когнітивного змісту та частину емоційної частини прагматичних стратегій автора. Емотивність є інтегральним підґрунтям текстів художніх творів і виражається через вплив культурологічних особливостей стилю, комунікативних правил і менталітету соціуму. У художньому тексті важливу роль відіграє естетична функція, спрямована на надання задоволення читачеві та передачу прекрасного через виразне використання емотивності. Митець, сприймаючи світ з точки зору вищого рівня прекрасного, створює твори, які викликають позитивні емоції в читача [15].

Проблема конкретності та абстрактності лексичних одиниць виявляється при розгляді гіперонімічних (родових) та гіпонімічних (видових) відносин між лексичними одиницями в англійській та українській мовах. Як показує аналіз термінів у сфері тваринництва, конкретний переклад англійського слова «pregnant» на українську залежить від конкретного виду тварини. Наприклад, для корови використовується термін «стельна», для свині – «супороса», для собаки – «щенна», для вівці – «суягна». Експресивність та конкретність української мови в порівнянні з англійською також виявляються при аналізі введення прямої мови в текстах. Українська мова часто використовує різноманітні лексичні та синтаксичні засоби, такі як ремарки, дієслова конкретно-образної семантики, прислівники та

дієприслівники, щоб виразити авторське ставлення та підкреслити динаміку дії. У той час як в англійській мові для введення прямої мови може використовуватися нейтральне дієслово «said», що передає відстороненість та не виражає авторське ставлення. Вивчення словникових статей дієслів в обох мовах також вказує на більшу конкретність та експресивність української лексики. Деякі дієслова, як «проникати», «схопити», «захоплювати» (для «get» англійською) чи «податися», «впасти», «зламатися» (для «go» англійською), виражають не лише дію, але й викликають емоційне забарвлення та передають динаміку. Українська лексика також славиться більшою емоційністю, конкретністю та варіативністю виразів. Такий підхід виявляється як у художній, так і в науковій мові, використовуючи різноманітні засоби виразності для передачі емоцій та створення барвистих образів [16, с.224].

В. І. Шаховський визначає емотіологію як лінгвістику емоцій, яка виникла на основі психології та традиційного мовознавства. Основне завдання емотіології – це визначення поняття емотивного коду. Варто зауважити, що ці поняття не є тотожними, оскільки вони утримуються у родо-видових відносинах. Емотіологія є міждисциплінарною галуззю науки, яка базується на різноманітних концепціях та теоріях. З іншого боку, вона вивчає вербалізацію, вираження і комунікацію емоцій. Лінгвістика емоцій включає різні аспекти, такі як мовні засоби та способи вираження емоційності на різних рівнях мови, функціонально-семантичний аспект, семасіологічний аспект (семантичні ознаки-сигналізатори емотивної мовної одиниці, їх адресованість та інгерентність), аспект соціального контексту вираження, аспект співвідношення емоцій з лінгвістичними категоріями оцінки, експресії, модальності, прагматики тощо [17].

Одним із ключових понять в емотіології є «емоційний концепт», що представляє собою етнічно, культурно зумовлену, складну структурно-сміслову форму, зазвичай лексично або фразеологічно вербалізовану. Цей концепт ґрунтується на понятійній основі, включає в себе поняття, образ та оцінку, та функціонально замінює собою безліч однопорядкових предметів, які викликають пристрасне відношення до них людини. Він експлікується за допомогою мовних засобів. Походження емоційних концептів пов'язане з колективною діяльністю та

соціалізацією особистості на пізніших етапах еволюції цивілізації *homo sapiens*, що, наприклад, може включати економічні зміни. Етнічна специфіка емоційних концептів визначається традиціями, звичаями, особливостями побуту, стереотипами мислення та іншими соціокультурними психологічними характеристиками, сформованими протягом історичного розвитку етнічної спільноти [18, с.42-48] .

Мова, яка є ключовим інструментом людського спілкування, не лише забезпечує інформаційний обмін між мовцями, але й відображає їх емоційний стан у процесі комунікації. Для досягнення цього ефекту в мові розроблено спеціальний код: різні види емотивного змісту передаються спеціально адаптованими для цього знаками. До середини 70-х років питання мовної концептуалізації та вербалізації емоцій не привертало великої уваги мовознавців. Проте з початком формування нової лінгвістичної парадигми, де центральне місце займає людина як носій та користувач мови, а також її психологія, лінгвісти не могли ігнорувати сферу емоцій. Вивчення проблеми «мова і емоції» стало одним із основних пріоритетів сучасного вітчизняного мовознавства. Лінгвісти особливо цікавляться класифікацією емотивної лексики, емотивністю на синтаксичному рівні, емотивністю художнього тексту, а також питаннями міжкультурної специфіки вербальної та невербальної маніфестації емоцій. Загальна кількість емоцій, які фіксуються словниками, дуже велика. Однак психологи виділяють фундаментальні або базові емоції, кількість яких може змінюватися в залежності від точки зору представників різних шкіл. Однією з популярних класифікацій є та, яку запропонував американський психолог К. Ізард. Він виділяє такі базові емоційні стани: задоволення, інтерес, презирство, сум, сором, гнів, здивування, відраза. Загальноприйняте розмежування емоцій за аксіологічним знаком (позитивні та негативні) і модальністю (радість, інтерес, сум тощо) [21, с.104].

Вираження емоцій може бути вербальним (за допомогою мовних засобів) та невербальним (міміка, жести, пантоміміка тощо). Важливо визнати, що невербальний спосіб часто переважає, оскільки емоція – це короткочасне почуття, і вибір слів для його вираження може бути важливим завданням. Механізм опосередкування емоцій у мовленні пояснюється тим, що людина в змозі відобразити у мові не просто навколишній світ, а те, що є для неї важливим у цей момент. Цей процес регулюється

емоціями, які виступають посередниками між світом та його відображенням у мові. Емоції, як психічне явище, відтворюють емоційне ставлення людей до реальності у свідомості. Емоційні оцінки реальності відображаються в семантиці мовних засобів, що використовуються для вербалізації. Вони закодовані у вигляді компонентів, які формують емотивність слова - здатність відтворювати у відповідних умовах досвід вербального вираження певних емоційних ставлень суб'єктів до того, що несе дане слово-образ [22].

Експресивність тексту або його частин може виявлятися в змісті, який передається зі збільшеною інтенсивністю, відображаючи внутрішній стан мовця та маючи на меті емоційне чи логічне посилення, яке може бути образним або ні. Згідно з дослідженнями В. Болотова, який займався аспектами емотивності та експресивності в тексті, експресивність розглядається як статус мовної категорії, відповідно до якого емотивність розглядається як категорія мовлення, що передбачає вплив на людину та викликає чуттєву реакцію особистості на текст.

При цьому експресивність розглядається як вторинна ознака, що виникає внаслідок емотивності. Також існує підхід, який розглядає емотивність як передумову для створення експресивного. За цим підходом емотивність виступає як первинна, викликаючи вторинну, експресивну реакцію. Цей зв'язок можна розглядати як відношення від первинного до вторинного. У визначенні відмінностей між емотивністю та експресивністю В. І. Шаховського, емотивність в першу чергу пов'язана з реалізацією емоційної оцінки, тоді як експресивність стосується інтелектуального наміру переконати адресата, посилити перлокутивний ефект висловлення та надати більшої виразності. Таким чином, поняття експресивності є ширшим, охоплюючи більше аспектів, ніж емотивність [23, с.275-278].

Необхідно відзначити, що основу емоцій становлять оцінка та емотивність, і емотивність тісно пов'язана з функцією оцінки. Вона включає оціночний мовний зміст та експресивне вираження, і її взаємодія з оцінкою розташована на межі емоційної та інтелектуальної сфери психіки. Така взаємодія відбивається у тому, що

оцінка виражає думку суб'єкта про цінність об'єкта для нього, тоді як емоція передає переживання суб'єкта щодо даної думки. Отже, мову та емоції слід розглядати як дві паралельні системи, які взаємодіють і впливають одна на одну.

Емотивність виражає ставлення людини до життєвих ситуацій та відображається в мові, в той час як слова можуть позначати емоційний стан та сприймання, враховуючи семантичні компоненти. Такий комплексний підхід до вивчення емотивності та експресивності в тексті розкриває їх важливі ролі в комунікації та виразності мовлення.

1.2 Функції емотивних мовних засобів

Мовознавці класифікують лексику вербалізації емоцій на три групи: ту, що називає емоції; описову лексику, яка вказує на емоції; та лексику, що виражає емоції. Лексика, що називає емоції, обмежується лише поняттями про емоції, такими як Ärger, Angst, Freude / злість, страх, радість / anger, fear, happiness. Описова лексика вербалізує «зовнішній вираз емоцій», такий як міміка, жести, тембр голосу та інтонація, які відтворюють атмосферу емоцій та сприймаються реципієнтом відповідно до наміру автора. Однак той самий виразовий компонент може передавати різні емоційні стани, наприклад, у випадку посмішки, яка може виражати не лише радість, але і презирство чи відразу. Лексика, призначена для вербалізації та опису емоцій, діє як семантично нейтральна. Іншими словами, лексичний опис створений для свідомого вираження емоційного стану мовними засобами. Лексика, що позначається як емотивна, спрямована на вираження внутрішнього емоційного стану персонажу, його свідомості та психіки, і завжди містить емоційний компонент в своїй семантичній структурі. Емотиви поділяються на афективи, чия емотивна семантика «складає єдиний зміст семантики слова», і конотативи, чий «емотивні семи супроводжують головне логіко-предметне значення». Тексти художньої літератури багаті мовними засобами, що впливають на почуття читачів, викликають у них різні емоції та образно змальовують дійсність. Позначення емоцій в німецькій та англійських мовах може відбуватися через іменники, прикметники, дієслова та

вигуки. Наприклад, у англійській мові іменники з суфіксами -ard, -eer, -ster/-aster (hipster) та напівфіксом -monger (scare-monger) позначають негативну оцінку, в той час як суфікси -y (daddy), -let (chiklet), -kin (lambkin) мають позитивне забарвлення. У німецькій мові зміни морфологічного складу існуючих слів чи лексичних основ можуть викликати утворення нових лексичних одиниць, наприклад, за допомогою суфіксу -ei (Schlampe – Schlamperei, Schwein – Schweinerei), що підсилює емоційне забарвлення. Фонетичні особливості також можуть викликати асоціації: у англійській мові, наприклад, звуки [sl] та [kr] асоціюються із негативом у словах slither, slug, sloppy, crash, crack, crunch тощо. У німецьких художніх текстах можливі не тільки зміни у морфології існуючих слів, але й додавання афіксів до нейтральних слів для підсилення емоційного вираження, наприклад, суфікси ber-, fein-, neid- та -los, -ing, -bar, -lich утворюють нові лексичні одиниці. Таким чином, лексика є важливим інструментом для вербалізації та передачі емоцій у мовленні, а різні мовні засоби можуть викликати різні емоційні реакції у читачів [24, с.252-263].

У німецькій літературі маємо цікавий приклад: «Ріхард так роздратований, що він скоротив vorh. не в силі вимовити повністю, він лише голосно вимовляє "h", проходячи через перфороване мовчання.» У цьому реченні головний персонаж, Ріхард, виявляє свою велику роздратованість, не в змозі вимовити аббревіатуру vorh. і виражає це, вимовляючи лише звук "h" через перфороване сітчасте мовчання. Емоційно-оцінні вигуки можуть відтворювати емоційний стан персонажів як в англійській мові, наприклад, ah, alas, eh, hmm, oh, uh, um, ha, yeah, oho, так і в німецькій мові: igitt, pfui, uff, blöd, ach so. Важливо відзначити, що поза контекстом не завжди можна зрозуміти, яку саме емоцію виражають ці вигуки, наприклад: "Oh, what a beautiful morning, he sings" ; "Yeah," I said. I felt a little dizzy" [26] .

Тільки контекст може допомогти зрозуміти конотацію. У німецькій художній літературі знаходимо такий приклад: «Але так! і він запрошує його сісти»; «Ах, на Боже, каже Ріхард». У цих прикладах головний герой маркує своїх знайомих,

характеризуючи їх різними прізвищами. Очевидно, що він ставиться до своїх співробітників не дуже пестливо [27].

Слова, які стилістично нейтральні, можуть також отримувати негативне значення у певному контексті, наприклад: «На, що ти зараз робиш, як пенсіонер?» . Колеги, здавалося б, цікавляться, чим займається головний герой на пенсії, але вони вживають інше слово, що робить питання нецензурним та викликає образу. В англійському художньому тексті теж є приклади вживання грубої лексики: "You were a damn fine judge," she whispered to me on the third day"; "Why does he have to wear that stupid uniform?".

На підставі аналізу німецько- та англійських художніх текстів можна зробити висновок, що лексика для позначення емоцій у обох мовах може бути як стилістично нейтральною, так і стилістично забарвленою. Стилiстично нейтральні слова набувають емоційності лише в певному контексті. Стилiстично забарвлені слова представлені у художніх текстах обох мов нецензурними та грубими словами. Окрім того, вигуки та оказіоналізми можуть виражати певні емоції, конотація яких визначається контекстом [28, с.297-299].

Вивчення емоцій розглядає їх як комплексне об'єднання афективного, інтелектуального та вольового вимірів, включаючи переживання, пізнання та вольові аспекти. Емоції служать суб'єктивними сигналами, які відображають ставлення до подій. Вони поділяються на позитивні, негативні та амбівалентні, різняться за інтенсивністю, реактивністю та центральністю, визначаються ситуацією. Емоційні реакції, що виходять за межі адекватності або не відповідають ситуації, можуть свідчити про патологію. Емоції взаємодіють із поняттями, такими як настрій та темперамент, утворюючи єдину систему емоційного функціонування. Почуття, викликані безпосередньою реакцією на ситуацію, пов'язані з афектами, емоціями та темпераментом. Термінологія для опису емоцій нескінченно різноманітна, проте існує певне обмеження видів емоцій. Їх кількість і природа базових емоцій залишаються предметом дискусій. Теорії, які базуються на біології та соціальній психології, розглядають емоції як результат взаємодії біологічних та інформаційних процесів . Є інші підходи, які висвітлюють еволюційний аспект та соціокультурний

вплив на емоції . Різні теорії намагаються визначити емоції як біологічно, когнітивно або культурно обумовлені, що визначає їх походження та функції. К. Ізард та його колеги ідентифікували десять базових емоцій через спостереження за мімікою обличчя. Це диференційна теорія емоцій, і ці десять емоцій визначаються як біологічно різні. Однак, варто зауважити, що самі емоції можуть бути викликані різними комбінаціями цих базових емоцій. Перелік десяти базових емоцій включає інтерес, задоволення, здивування, горе, гнів, відразу, презирство, страх, сором та почуття вини. Однак, незважаючи на це, точне визначення природи емоцій ускладнюється їхньою комплексною природою та взаємодією з когнітивними процесами [23, с.275-278].

Сучасний словник психології надає розширений перелік емоцій та їхніх відтінків, таких як захоплення, натхнення, симпатія, відчай, жаль, злість, жах, обурення, впевненість, задоволення, повага, довіра, ніжність, любов, каяття, скорбота, образа, туга, презирство, ворожість тощо. Різні фізіологічні теорії вказують на те, що стимули можуть провокувати фізіологічну активацію, породжуючи емоції, оминаючи когнітивний аспект. Прихильники теорії еволюції стверджують, що емоції були успадковані у процесі еволюції *homo sapiens* і виникають автоматично без когнітивного аспекту . З іншого боку, теоретики когнітивізму стверджують, що саме пізнання є ключовим у виникненні емоцій.

Серед когнітивних теорій виділяють аналітичні теорії, які вказують, що емоції виникають в результаті аналізу стимулів за різними критеріями. Згідно з теорією М. Арнольда, аналіз визначає ступінь важливості ситуації для особи, і це викликає емоцію разом із фізіологічними змінами. Інші когнітивні теорії, такі як теорія А. Ортоні, Г. Клора та А. Колінз, акцентують увагу на тому, що емоції представляють валентну реакцію сприйняття світу. Р. Лазарус розглядає емоційний процес як два окремих етапи: оцінку та підпорядкування, в обох з яких присутній когнітивний аспект [29, с.297-299] .

Такі теорії наголошують на перевагах когнітивного підходу до моделювання емоцій, таких як детальна диференціація між емоціями, врахування різниць у сприйнятті між індивідами та темпоральна диференціація емоцій у тому ж індивіді.

Особисті переконання впливають на активацію емоцій та, в свою чергу, на них впливають. Форми вираження емоцій змінюються залежно від соціального та культурного контексту. У кортикальному циклі емоційної системи мозку виділяють чотири основні емоції – злість, страх, печаль і радість, що є базовими для інших емоційних станів [6, с.118-144].

Американський нейробіолог Я. Панксепп виділяє дві основні системи емоцій - систему задоволення та систему відрази (антипатії). У цих системах відбувається обробка різних команд, таких як система пошуку, цикл злості, цикл збудження, система роз'єднання та «соціально-рольова» система.

Вираження емоцій через мовні засоби є важливим аспектом комунікації. Люди використовують різноманітні мовні засоби для того, щоб передати свої почуття та емоції. Слова мають потужну силу в передачі емоцій. Використання конкретних слів та виразів, таких як «радість», «горе», «здивування» або «гнів», дозволяє точно визначити емоційний стан. Зміна тону голосу може відтворити емоційний настрій висловлювання. Наприклад, піднятий тон може вказувати на радість, а опущений – на сум. Використання метафор та образів допомагає створити враження та поглибити розуміння емоцій. Це може бути ефективним способом привертання уваги до емоційного аспекту повідомлення. Деякі фрази та конструкції можуть бути спеціально створені для того, щоб акцентувати емоційний стан. Наприклад, використання особливих конструкцій без використання розділових знаків може підсилити емоційний вираз. Інколи сама пауза або зміна темпу мовлення може вказати на емоційний стан мовця. Наприклад, стрімке мовлення може свідчити про хвилювання чи роздратування. Додатково, жести та міміка обличчя можуть підкреслити та підсилити вираження емоцій. Разом ці мовні засоби створюють багатогранний спектр для вираження та розуміння емоцій у комунікації [30].

Вплив на настрій через мовні засоби включає в себе різноманітні техніки, які можуть створити позитивний або негативний емоційний фон у тексті чи спілкуванні. Вибір словесних конструкцій для передачі позитивного або негативного забарвлення може значно впливати на настрій. Наприклад, вживання позитивних прикметників та

дієслів може створити емоційно сприйнятливий текст. Застосування перебільшення для зміцнення враження може викликати яскраві емоційні реакції. Гіпербола може бути використана як для підсилення позитивних, так і для негативних аспектів висловлювання. Використання іронії може змінювати загальний тон висловлення та викликати емоційну реакцію. Це може бути ефективним засобом впливу на настрій, оскільки іронічні обороти можуть створювати несподівані емоційні контрасти. Використання мовних ігор, гри слів та каламбурів може сприяти підняттю настрою та створенню легкості в спілкуванні. Зміна ритму та звучання мовлення може впливати на емоційний фон. Наприклад, ритмічне та мелодійне мовлення може створювати позитивний настрій, тоді як монотонне може передавати серйозність чи негатив. Слова та вирази, пов'язані з різними кольорами, можуть передавати певні емоції. Наприклад, «яскравий» чи «сонячний» може викликати позитивні асоціації, тоді як «сірий» чи «тьмянний» може створювати враження суму.

Використання цих технік може значно впливати на емоційний стан аудиторії та формувати певний настрій у тексті чи в усному спілкуванні.

Створення емпатії через мовні засоби передбачає використання виразів та конструкцій, які дозволяють аудиторії відчувати особистий досвід та встановити емоційний контакт. Використання мови, що вказує на особистий досвід, може робити висловлення більш емоційно насиченим та зрозумілим для аудиторії. Наприклад, поділ власного досвіду чи використання особистих прикладів дозволяє людям легше співпереживати. Використання мовних засобів, які стосуються власних емоцій аудиторії, може зблизити спікера чи автора з читачем чи слухачем. Звертання до загальновідомих або типових емоцій може викликати емпатію. Включення деталей та образів, які мають сильне емоційне забарвлення, допомагає створити враження, яке може вразити аудиторію та викликати співчуття [31, с.53-55].

Використання спеціальних слів та виразів, пов'язаних з почуттями, може акцентувати емоційний стан та допомагати аудиторії краще розуміти власні почуття. Застосування мовних засобів, таких як повторення, ритмічні конструкції та вирази, які виражають силу емоцій, може підсилити ефект емпатії [32, с.127].

Використання словесних засобів, що виражають емоції, додає висловленням емоційний відтінок. Це дозволяє створити більш живий та насичений образ, який легше сприймається аудиторією. Зміна тону голосу, що супроводжує мовлення, може викликати різноманітні емоційні реакції та підсилювати емоційний вплив висловлення. Використання перебільшення чи обернення може викликати сміх або сум, додаючи висловленню артистичний характер та підсилюючи ефект. Включення особистого досвіду та почуттів в текст дозволяє аудиторії легше співпереживати та створює близькість між автором та читачем чи слухачем. Використання образів допомагає створити візуальні картини, що ефективно зафіксують увагу та викликають емоційний відгук. У цілому, ці техніки створення текстів з емоційним забарвленням допомагають взаємодіяти з аудиторією на емоційному рівні, роблячи інформацію цікавішою для сприйняття.

Сприяння комунікації за допомогою емотивних мовних засобів передбачає використання різноманітних прийомів для точного вираження емоцій та створення емоційного контексту. Застосування слів, які виражають емоції, допомагає чітко виразити та уточнити сенс висловлення. Такі слова можуть створювати емоційну атмосферу навколо комунікації та сприяти кращому розумінню емоційного стану мовця. Використання фраз та конструкцій, що відображають особистісні переживання, надає мовленню особистий та емоційний відтінок. Це робить висловлення більш привабливим для аудиторії та дозволяє краще співчувати чи співпереживати. Спрямоване на висловлення особистих вражень та емоцій, мовлення стає більш динамічним і вираженим. Це допомагає активно включати аудиторію в емоційний досвід мовця. Взагалі, використання емотивних мовних засобів вибудовує емоційний контекст, який сприяє глибшому розумінню та сприйняттю інформації.

1.3. Особливості відтворення емотивності в кінематографії

Емотивно-експресивна лексика є унікальним феноменом на різних рівнях мовної системи та мовлення. Згідно з дослідженням С. Єрмоленко, всі мовно-виражальні засоби можуть виконувати роль емотивно-експресивної лексики. Ця

лексика виявляється активною на різних рівнях мовної структури, включаючи лексичний, фразеологічний, словотвірний, фонетичний та граматичний.

В. Чабаненко зауважує, що інтенсифікатори виразності взаємодіють із словами на різних мовних рівнях, проте лексичний рівень має найбільш помітну лінгвістичну активність у сучасній англійській мові.

На фонетичному рівні, емоції та експресія виявляються через інтонацію, темп, мелодію, тембр, різноманітні фонемні комбінації та ритми. Акцентується також на використанні алітерації, асонансу, паронімії та інших фонетичних елементів.

Синтаксичний рівень включає в себе інверсію, звертання, вставні конструкції, односкладні та неповні речення, гіперболу, риторичні запитання та вигуки. Збільшення емоційного напруження може призводити до дезорганізації синтаксичної структури.

Лексичний рівень включає синонімію, омонімію, антонімію, паронімію, використання іншомовних слів, запозичень, неологізмів, авторських творів та інших мовних елементів. Різноманітність лексичних засобів сприяє зміцненню мовної будови на всіх її рівнях [32, с127].

Отже, емотивно-експресивна лексика виявляється на всіх рівнях мовлення та мовної системи, граючи ключову роль у створенні емоційного виміру мовлення.

Морфологічні засоби експресивності є ключовими елементами, відповідальними за структурованість, зв'язність і логічність тексту. Для досягнення ефекту компонованості та наочності часто використовуються емоційно забарвлені афікси, імперативні форми (наприклад, "let" та "let's"), а також ступені порівняння прикметників та прислівників. До морфологічних засобів вираження експресії також відносять іменники спільного роду, які несуть експресивні відтінки, стягнені та нестягнені форми прикметників, слова категорії стану та імперативні форми, а також експресивні частки та вигуки. Структура тексту також залучає стилістичні прийоми, такі як стилістичні фігури (еліптичні конструкції, епіфора, анафора, ампліфікація, повтор, градація, тавтологія, антитеза, асиндетон, парцеляція, полісиндетон, лейтмотив, плеоназм, запитання-відповіді, апосіопеза) і тропи (порівняння, метафора, метонімія, синекдоха, епітети, градація літота, персоніфікація, гіпербола, алегорія,

перифраз, іронія, уособлення). Таким чином, використання різноманітних морфологічних і стилістичних засобів дозволяє створити текст, який не лише передає інформацію, але й активно виражає емоційний стан та експресивність.

Дослідження в галузі медійного перекладу, зокрема кіноперекладу, на заході Європи залишається обмеженим, а кількість наукових праць на цю тему вкрай невелика. Значущий внесок у цю сферу внесли деякі дослідники, такі як О. Гессе-Квака, І. Фодор, Г. Тепзер-Цігерт, Й.-Д. Мюллер, Т. Гербст, І. Гамб'є та Г. Готліб. Україна, з іншого боку, зазнає дефіциту теоретичних досліджень у сфері кіноперекладу на внутрішньому ринку. Іноді здійснюються окремі дослідження, присвячені перекладу фільмів, проте вони обмежені загальними методичними, технічними та лінгвістичними аспектами [33, с.55-59].

По-перше, однією з причин труднощів у адекватному перекладі є розходження між лексико-семантичними групами слів англійської та української мов, навіть якщо загальний напрямок варіювання слів у цих мовах схожий. Наприклад, сленгові одиниці англійської та української мов утворені з використанням обмеженої кількості слів літературної мови. Хоча списки лексико-семантичних груп слів для варіювання приблизно збігаються, у складі відповідних груп існують значущі відмінності.

По-друге, передача емотивно-експресивних засобів у процесі дубляжу фільмів є завданням з великою кількістю труднощів. Наприклад, стилю та виразності розмовного мовлення може бракувати в адаптації. Також, емотивні відтінки, які можуть виникати через інтонацію, тон голосу, або інші аспекти оригінального виконання, можуть бути втрачені або не адекватно передані у перекладі.

Друга складність при перекладі нестандартних виразів з англійської мови на українську полягає в розбіжності прагматичних компонентів значень слів, які є еквівалентними за лексико-семантичними варіантами, але мають різні прагматичні конотації. Ця розбіжність виникає через відмінності у прагматичних аспектах слова, таких як семантичні асоціації та конотації, які виражають культурні традиції та використання слова в суспільстві. У перекладі нестандартної лексики також важливо враховувати контекст, де використовується конкретний вираз, оскільки саме він точно вказує на лексичне значення слова та його експресивний відтінок.

Треба також враховувати жанр фільму, оскільки він значно впливає на лексичний тезаурус та стиль. Під час перекладу мультфільмів для дітей особливу увагу слід звертати на ментальні та культурні особливості, що потребують відтворення в перекладі. Також важливо враховувати, що перекладач обмежений цензурними вимогами і правилами внутрішньої цензури, що регулюють використання ненормативної лексики та асоціацій на відміну від оригіналу.

Усі ці особливості мають вагомий вплив на процес перекладу, особливо коли ставиться завдання передати не лише змістовні відтінки, а й виразність та стилістичну забарвленість слова чи виразу. Також враховуючи всі вищезазначені аспекти, контекст допомагає вибрати оптимальний варіант перекладу, який відображає сенс та емоційний відтінок відповідного вислову в конкретному контексті [34, с.17].

Використання стилістичних фігур і тропів служить для надання тексту виразності і насиченості. У процесі перекладу виникає вибір: відтворювати стилістичний прийом оригіналу чи, у випадку неможливості, створити власний стилістичний засіб в тексті перекладу, який матиме аналогічний ефект. При передачі тропів, таких як порівняння, епітети, метафори, оксюмори, алюзії, перекладач повинен вирішувати, чи раціонально зберегти основоположні образи, чи оптимальніше буде замінити один образ іншим. Таким чином, перекладачі вдаються до перекладацьких трансформацій з метою досягнення адекватності цільового тексту і виявлення яскравого та відповідного еквівалента. Ці трансформації допомагають відтворити найбільш близький зміст та сприяють адаптації висловлювання до певного жанру. Перекладацька трансформація використовується як прийом логічного мислення, ґрунтуючись на рівнозначному смислового перетворенні мовної конструкції, зберігаючи при цьому її функціональний вплив. Ці трансформації можуть бути комплексними лексико-граматичними, коли відбувається перетворення лексичних і граматичних одиниць вихідного тексту, або міжрівневими, коли відбувається повноправний перехід від лексичних до граматичних одиниць і навпаки. Застосування перекладацьких трансформацій має на меті забезпечити максимально можливу повноту передачі інформації з початкового тексту в текст перекладу, дотримуючись при цьому лінгвістичних норм.

Трансформації в перекладі, за класифікацією Т. Кропінової, розподіляються на п'ять груп. Перша – лексичні, що включають зміни лексичних елементів мови оригіналу для досягнення адекватності перекладу. Лексичні перетворення застосовуються у випадках, коли відсутні словникові еквіваленти в мові перекладу або вони не передають усіх характеристик оригіналу. Тут можна виділити такі види транскодування: транслітерація, траскрибування, змішане та адаптивне транскодування. Калькування, або дослівний переклад, передає лише денотативне значення лексичної одиниці без збереження звукової або орфографічної форми. Друга група – лексико-семантичні трансформації, що охоплюють усі способи перекладу лексичних одиниць, враховуючи зміни у їхній формі і значенні порівняно з мовою оригіналу. Тут варто зазначити генералізацію, яка полягає у перетворенні лексеми з вузьким значенням на лексему з ширшим значенням, що використовується, наприклад, коли найменування предмету є зайвим у контексті або загальне значення є більш прийнятним [35, с.13]

Фільм – це форма мультимедіа, яка об'єднує в собі елементи візуального та аудіо сприйняття. Глядач спостерігає за подіями на екрані і слухає, про що говорять персонажі, отже, інформація доходить до нього через візуальний та аудіальний канали. Взаємодія цих каналів створює чарівність дубльованого фільму, де важлива гармонія між візуальною і звуковою частинами. Це передбачає, що цільова мова повинна максимально ефективно уособлювати оригінальні візуальні елементи у фільмі.

Дубляж – це заміна оригінальної мови голосовою доріжкою, яка вірно передає мову оригіналу та намагається узгодити хронометраж, фразування та рухи губ акторів. Після цього нова голосова доріжка об'єднується з оригінальною музикою та звуковими ефектами. Мета полягає в тому, щоб створити ілюзію, ніби герої на екрані говорять цільовою мовою аудиторії. Візуальний вигляд фільму залишається незмінним порівняно з оригіналом, але його можуть редагувати для оптимальної синхронізації губ.

Серед усіх видів кіноперекладу дубляж втручається найбільше у структуру оригіналу. Деякі критики висловлюють сумніви стосовно його автентичності, адже,

на їхню думку, «оригінальне виконання змінюється додаванням іншого голосу» . Однак існують думки, що саме дубляж може претендувати на роль «ідеальної» форми фільмового перекладу, оскільки він вірно передає не лише лінгвістичні аспекти, але й фонологічну синхронізацію [36, с.103-109]

На думку Ф. Карамітроглоу, дубляж, як техніка, спрямований на повне охоплення вимовленого вихідного тексту цільовим текстом, виправлений відповідно до візуальних рухів губ оригінальних висловлювань [43]. Чанг Ю. визначає дублювання фільмів як (пост)синхронізацію, яка замінює діалог та розповідь іноземною мовою на мову аудиторії, цільову мову. Він пояснює дубляж як метод, при якому «іноземний діалог адаптується до вуст і рухів актора у фільмі, і його мета – зробити враження, що глядачі слухають акторів, які насправді розмовляють цільовою мовою». До 1940-х років під час дубляжу всі оригінальні звукові доріжки у фільмі залишалися без змін, що безперечно руйнувало ілюзію автентичності для глядачів. Проте Ф. Карамітроглоу завжди наголошує, що завдяки цифровізації, дубляж матиме краще майбутнє. По-перше, можливість мати окремі голосові доріжки для оригінальних акторів дозволяє зберігати оригінальний фоновий звук, а також музику та звукові ефекти, і забезпечити плавне змішування з оригінальними зображеннями. По-друге, нові технології дозволяють непомітно втручатися в оригінальне зображення для корекції нюансів, які можуть виникнути під час передачі повідомлень з однієї мови на іншу [60]. В порівнянні з субтитрами, в дубляжі вибір мовних засобів формується під сильнішим тиском для відповідності візуальній інформації. Терміни синхронізації губ та обмеження часу визначають інформаційну структуру висловлювань цільової мови, оскільки мовець повинен висловлювати свої речення до того, як губи перестануть рухатися, щоб відобразити оригінальний текст. Дубляж не накладає додатковий рівень інформації на фільм, як це робить субтитрування, і не додає текст до зображень. Присутність субтитрів активує третій спосіб сприйняття у глядача – читання наряду з аудіо та візуальними елементами .

Відтворення емотивності в кінематографії – це складний та мистецький процес, який включає в себе різноманітні елементи, такі як акторська гра, музика, кадрова композиція, монтаж та звуковий дизайн. В кіно майстерність акторів є не тільки

важливим елементом, але й визначальним фактором для успіху фільму. Зокрема, здатність акторів передавати емоції своїх персонажів визнається як ключовий аспект відтворення емотивності в кіно. Коли глядачі переконливо відчують та співпереживають переживання героїв, це створює потужний емоційний зв'язок із фільмом. Акторська гра є не лише технічною вправністю, але й мистецтвом вираження почуттів. Емоційно насичена гра акторів дозволяє глядачам глибше відчувати сутність історії та відчувати справжність персонажів. Коли герої виражають свої радості, суми, обурення чи кохання, це стає не просто дією на екрані, але і можливістю для аудиторії пережити ті самі емоції. Важливим є і те, що емоційна гра акторів викликає іммерсію, занурюючи глядачів у світ фільму. Коли актори вдало відтворюють емоції, аудиторія стає активним співучасником драми, а не просто спостерігачем. Це робить кіно більш вражаючим та непередбачуваним. Навіть в деяких технічно важливих аспектах, таких як дубляж, вірогідність передачі емоцій стає пріоритетом. Сучасні технології, зокрема цифровізація, відкривають нові можливості для покращення якості дубляжу. Вони дозволяють зберігати оригінальний фоновий звук та музику, щоб зберегти аутентичність, та водночас коригувати синхронізацію губ для кращого відтворення емоцій героїв [37].

Також, слід зазначити, що емоційна гра акторів має значення не лише для історій драматичного характеру, але й для комедій та жанрових фільмів. Веселий сміх чи комічні ситуації також потребують вдалого вираження, щоб викликати істинні емоції у глядачів.

У підсумку, акторська емоційна гра визначає якість та вражаючість кіно. Це не лише технічний аспект, але й високий ступінь творчості, що визначає, наскільки глибоко аудиторія відчує фільмовий досвід.

Саундтрек або музичний супровід є невід'ємною частиною кінематографії, яка має потужний вплив на емоційний досвід глядачів. Вибір і правильне використання музики може значно підсилити емоційну глибину фільму, роблячи його неперевершеним враженням. Музика має здатність підкреслити настрій сцени і поглибити розуміння глядача про те, що відбувається на екрані. Вона може створити атмосферу напруження, веселощів, таємниці або трагедії, визначаючи емоційний тон

фільму. Вірно підібрана музика може викликати справжні емоції, глибше вражаючи глядача. Саундтрек також може слугувати ключовим елементом в створенні ідентичності фільму. Знайомі мелодії можуть стати силою, що асоціюється з певними образами або сценами, роблячи їх невіддільними від кінопроекту в цілому. Така музична пам'ять додає елемент визнання та стабільності. Музичний вибір також може визначати стилістику фільму та допомагати в передачі естетики конкретної історії. Від ретро-хітів до оригінальних композицій, музика стає частиною візуального та звукового ландшафту, викликаючи в глядачів різноманітні емоції та реакції. Важливо також відзначити, що саундтрек може викликати асоціації та ностальгію, роблячи фільм більш особистим для аудиторії. Коли музика вирішально співпадає з наративом, вона стає не лише аудіальним доповненням, але і суттєвим керівником емоційного шляху кожного перегляду [39, с.864-886].

Узагальнюючи, саундтрек є ефективним інструментом для підсилення емоційного впливу фільму, відтворюючи глибокі та неповторні відчуття, які залишаються з глядачем надовго після завершення перегляду.

Використання освітлення, кольорів та камерних ракурсів є ключовими аспектами кінематографії, які значно впливають на емоційну атмосферу фільму. Ці візуальні елементи стають потужними засобами для трансляції емоцій та викликання конкретних відчуттів у глядачів. Освітлення визначає атмосферу кожної сцени. Гра світла і тіні може створювати ефекти напруження, драматизму або, навпаки, ніжності. Висвітлення певних деталей чи фокусування на конкретних областях може викликати увагу та акцентувати її на ключових елементах сюжету. Кольори грають важливу роль у передачі емоцій. Холодні тони, такі як синій чи фіолетовий, можуть викликати відчуття суму чи таємничості, в то ж саме час, теплі тони, такі як червоний або жовтий, можуть створювати атмосферу пасії, радості чи небезпеки. Вибір кольорової палітри може бути своєрідним мовчазним засобом комунікації з глядачем, надаючи кожній сцені конкретний емоційний відтінок. Камерні ракурси впливають на сприйняття глядача. Наприклад, низький ракурс може робити персонажів більш потужними та героїчними, тоді як високий ракурс може створювати враження

вразливості чи невизначеності. Динамічні зміни камерних ракурсів можуть підсилити емоційні зіткнення та змінювати погляд глядача на події.

Узагальнюючи, ці візуальні елементи стають мовою самого фільму, сприймаючи яку глядач відчуває та розуміє емоційний лад сцен і персонажів.

Спосіб, яким об'єднуються кадри та розробляється сценарій, є ключовим аспектом, що суттєво визначає темп та емоційну напругу фільму. Монтаж визначає ритм і структуру оповіді, а також впливає на враження та сприйняття глядача. Швидкий монтаж може створювати враження напруженості та енергії. Застосування коротких кадрів і швидких переходів між ними активізує увагу глядача, роблячи кожен момент насиченим подіями та враженнями. Цей метод часто використовується у сценах бойовиків, трилерів чи динамічних сценаріїв для збільшення ефекту динамізму та невинності подій. Повільний та зосереджений монтаж, навпаки, дозволяє глибше проаналізувати ситуації та персонажів. Довгі плани та плавні переходи дозволяють глядачеві сприймати деталі та відчувати атмосферу, що створюється на екрані. Цей метод часто використовується у драматичних фільмах, художніх стрічках або сценах глибокого внутрішнього розвитку персонажів. Загалом, монтаж виступає як мова, яка визначає темп і стиль фільму, і відповідає за передачу емоційної інтенсивності. Його використання варіюється від сцени до сцени, взаємодіючи з іншими елементами кінематографу для досягнення бажаного враження на глядача [40].

Використання звукових ефектів, діалогів та звукового оточення відіграє ключову роль у створенні емоційного враження в кіно. Звук є потужним інструментом, який може підсилити або послабити емоційний вплив кожної сцени, поглиблюючи враження глядача. Діалоги, висвітлені звуковими доріжками, дозволяють персонажам виражати свої почуття, інтенсифікувати емоції та розкривати внутрішній світ. Якщо актори вдало передають емоції у своєму голосі, це може суттєво збільшити автентичність та іммерсивність фільму. Звукові ефекти, такі як музика, звук природи чи звуки оточуючого середовища, можуть створювати атмосферу та викликати певні емоційні реакції. Наприклад, напружена музика може збільшити ефект драматичних сцен, а звуки природи можуть створити спокій та

гармонію. Звукове оточення важливе також через свою здатність передавати простір та глибину сцени. Звуковий дизайн може створювати ілюзію простору, викликаючи відчуття присутності глядача в самому серці подій.

Звук у кіно є не лише технічним аспектом, але й важливою складовою для створення насичених та неповторних кінематографічних вражень. Він відіграє невід'ємну роль у формуванні емоційного враження глядача, надаючи фільмові глибину та атмосферність.

Звуковий трек, який включає в себе музичний супровід, звукові ефекти та діалоги, має здатність виражати настрій, підкреслювати емоції персонажів та викликати певні відчуття у глядача. Вірно підібрана музика може підсилити драматичність сцени, створити напруження або, навпаки, надати їй легкість та гумор.

Звукові ефекти грають ключову роль у відтворенні реалістичності образу та можуть бути використані для підкреслення важливих деталей сцени. Діалоги, які відтворюються голосами акторів, також сприяють емоційному звучанню фільму та передачі характеру кожного персонажа [41, с.31-32].

Однак звук в кіно – це не лише про окремі компоненти, але і про їхнє взаємодію. Сумісне використання музики, звукових ефектів та діалогів дозволяє створити комплексне емоційне середовище, яке залишає невід'ємний слід у сприйнятті глядача.

У цілому, звук в кіно є потужним інструментом, який допомагає режисерам та аудіовиробникам досягати бажаного емоційного враження та робить кінематографічний досвід більш іммерсивним і запам'ятовуючим для глядача.

Якісний сценарій та талановита режисура є ключовими елементами для ефективної передачі емоцій та взаємодії персонажів в кіно. Сценарій, написаний з розумінням психології персонажів та їхніх взаємин, надає акторам можливість відтворити вірогідні та емоційно насичені образи.

Талановитий режисер відіграє важливу роль у керуванні акторською грою та створенні атмосфери, яка підтримує емоційний настрій фільму. Його рішення щодо камерних ракурсів, освітлення та кольорів можуть підсилити емоційні відтінки сцен та взаємодію персонажів. Акторська гра, яка базується на таланті та вмінні виражати

емоції, є необхідним елементом успішного кінематографічного втілення персонажів. Здатність акторів відчувати та передати емоції героїв допомагає створювати вірогідні та пристрасні образи, з якими глядач може ідентифікуватися та співпереживати. Отже, взаємодія якісного сценарію, талановитої режисури та високоякісної акторської гри створює основу для емоційно насиченого та захоплюючого кінематографічного досвіду.

Високий рівень емоційності в кінематографії завдячується здатності акторів передавати емоції персонажів. Їхня вірогідна та емоційно насичена гра допомагає глядачеві відчувати та співпереживати переживанням героїв. Це важливий аспект, який створює зв'язок між аудиторією та фільмом. У кіно також величезне значення має саундтрек або музичний супровід.

Освітлення, використання кольорів та камерних ракурсів також вносять свій внесок у створення емоційної атмосфери фільму. Кожен з цих аспектів може викликати певні емоції або підсилювати їх, створюючи глибокий імпакт на глядача. Сценарій та режисура, взаємодія з акторами та використання звукових ефектів грають ключову роль у створенні емоційного враження в кіно. Якісний сценарій та талановита режисура дозволяють ефективно передавати емоції та взаємодію персонажів, що є важливим для створення запам'ятовуваних сцен та сюжетів. Використання звукових ефектів, діалогів та звукового оточення грає ключову роль у створенні емоційного враження в кіно. Звук може підсилити або послабити емоційний вплив кожної сцени, роблячи перегляд фільму більш насиченим та захопливим. Взаємодія всіх цих елементів – акторської гри, музичного супроводу, використання візуальних та звукових ефектів, режисури та сценарію – дозволяє кіно створювати глибокі та неповторні емоційні враження для глядачів [42].

Ці елементи не лише допомагають розповісти історії, але й залишають невимовні сліди в душах глядачів, роблячи кожен фільм особливим та неповторним.

Переклад фільму також вносить свої особливості в відтворення емотивності, враховуючи різноманітні аспекти перекладацького процесу. Перш за все, важливо зазначити, що відтворення емотивності в перекладі часто є складним завданням через різницю між мовами та культурними контекстами. Перекладач повинен забезпечити,

щоб переклад відображав ті самі емоційні відтінки, які присутні в оригіналі. Лексико-граматичні трансформації в перекладі можуть включати зміни у виборі слів та структурі речень для досягнення аналогічного емоційного враження. Наприклад, антонімічний переклад може бути використаний для передачі змісту з емоційною протилежністю. Граматичні трансформації, такі як зміна порядку слів чи структури речення, можуть бути використані для відтворення темпу та емоційної інтонації оригіналу [43].

Стилістичні трансформації в перекладі фільмів є ключовим елементом для вдалого відтворення емоційних аспектів оригіналу. Ці трансформації допомагають адаптувати мову перекладу до стилістичних норм та виразних засобів цільової мови. Нижче розглянемо деякі з них більш детально. Логізація в перекладі фільмів включає заміну емоційно-експресивної або етномаркованої мовної одиниці стилістично нейтральним відповідником у мові перекладу. Це може бути використано для усунення чи послаблення естетичної функції оригіналу, але при цьому забезпечує точність передачі мовленнєвого змісту. Експресивація, навпаки, передбачає заміну нейтральної одиниці мови оригіналу стилістично-маркованою відповідником у мові перекладу, що надає перекладу емоційно-експресивного забарвлення. Цей прийом використовується для підсилення враження та відтворення емоційного заряду оригіналу. Обидва ці методи дозволяють перекладачеві адаптувати висловлення персонажів фільму до культурних та мовних особливостей цільового глядацького аудиторіуму. Важливо враховувати, що вибір між логізацією та експресивацією залежить від контексту конкретного висловлення та його емоційного навантаження.

Дубляж та субтитрування представляють собою два основні методи кіноперекладу, кожен з яких має свої унікальні особливості та вплив на глядача. Дубляж, як вже було відзначено, є методом, що дозволяє глядачам пережити враження, ніби актори на екрані розмовляють мовою, яку вони розуміють. Це досягається шляхом заміни оригінальної мови голосовою доріжкою, яка є вірним перекладом оригінального тексту. Дубляж дозволяє зробити фільм доступним для глядачів, які не володіють мовою оригіналу, при цьому забезпечуючи їм ілюзію аутентичності. Навпаки, субтитрування може впливати на сприйняття глядача,

оскільки вимагає від нього читати тексти на екрані. Це може впливати на сприйняття візуальних елементів фільму, оскільки увага глядача розділяється між текстом і зображенням. Однак субтитри є важливим інструментом для збереження автентичності висловлення та виразності оригінальної мови.

Вибір між дубляжем та субтитруванням може залежати від особистих вподобань глядача, а також від того, як вдало вдало використовується кожен метод у конкретному фільмі. Обидва підходи є важливими для глобальної доступності кіно та забезпечення широкого кола глядачів у різних культурних контекстах.

Переклад фільму – це завдання, яке вимагає від перекладача не лише вірності в передачі мовленнєвого змісту, але і глибокого розуміння та відтворення емоційних аспектів, що є суттєвою складовою кінематографу.

У процесі перекладу фільму, перекладач повинен бути здатний сприймати та передавати емоційні нюанси, які вкладені в акторську гру, саундтрек, а також взаємодію різних кінематографічних засобів. Важливо, щоб переклад відображав не лише буквальний зміст, але й емоційний тон оригіналу.

Перекладач повинен вміло працювати зі стилістичними та лінгвістичними засобами, щоб вдало передати емоційний вимір фільму. Використання відповідних термінів, виразів та граматичних конструкцій допомагає створити мовленнєвий образ, що відтворює ті самі емоційні відтінки, які наявні в оригіналі [44].

У процесі перекладу фільму перекладачеві необхідно враховувати не лише мовленнєві аспекти, але й культурні особливості та аудиторію, оскільки сприйняття емоцій може різнитися в різних культурах. Важливо забезпечити збереження того самого емоційного враження, яке задумав режисер фільму, і трансформувати його в контексті цільової мови.

Під час перекладу емоційних аспектів фільму перекладач повинен не лише відтворити слова та діалоги, але й передати глибину та насиченість емоцій, які супроводжують кожну сцену. Це включає в себе розуміння контексту та субтексту, що визначає емоційний фон сцени.

Культурний контекст має велике значення у відтворенні емоцій, оскільки різні культури можуть мати різний спосіб вираження та сприйняття емоцій. Перекладач повинен бути чутливим до цих відмінностей і забезпечити, щоб емоційний зміст фільму був адаптований до менталітету цільової аудиторії.

Також, враховуючи аудиторію, перекладач повинен вибирати вирази та фрази, які будуть зрозумілі та прийнятні для цільової глядацької аудиторії, забезпечуючи тим самим збереження емоційного звучання фільму в перекладі.

Узагальнюючи, перекладачем повинен бути врахований культурний і мовленнєвий контексти, а також особливості аудиторії для успішного відтворення емоційних аспектів фільму в перекладі.

Таким чином, переклад фільму визначається не лише лінгвістичними аспектами, але і здатністю перекладача вловлювати та відтворювати емоційні відтінки, роблячи кіно доступним та зрозумілим для різних глядачів у світі [45].

РОЗДІЛ 2

МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМИ ВІДТВОРЕННЯ ЕМОТИВНОСТІ У ПЕРЕКЛАДІ

2.1. Методи перекладу емотивних одиниць

Зміст тексту складається з мовних знаків – перш за все, речень та лексичних одиниць, або слів. Ці елементи не лише мають внутрішню різноманітність в наданні значення (денотативного та конотативного), але й взаємодіють між собою в межах речення та тексту. Крім того, вони співвідносяться з іншими знаками в тексті та вимагають інтерпретації від читача чи слухача. Порушення будь-яких відповідностей між складниками мовного знака може призвести до неправильної інтерпретації. Особливо складно в умовах перекладу задіяти конотативний зміст мовного знака, оскільки кожна мова додає до нього свої емоційні відтінки, що може стати перешкодою для успішної комунікації. Для подолання таких труднощів комуніканти повинні мати адекватну емоційно-оцінну компетенцію, яка охоплює розуміння загальних культурних кодів, механізмів емоційного спілкування, а також знання правил та кореляцій у цьому контексті. Ця компетенція також включає розуміння емоційних домінант, мовних кодів, які визначають емоційно-етнічну ідентифікацію, та володіння засобами вираження та опису власних та чужих емоцій в мовних та культурних контекстах [46, с.347-351].

При передачі емоційно-оцінного змісту слова важливо визначити, чи воно виражає насичення чи відсутність емоцій, чи виходить за межі лексичної одиниці. У випадку, коли емоційний зміст слова поширюється за межі слова, можливе його відтворення в перекладі поза лексичною одиницею. З іншого боку, якщо емоційний компонент повинен залишатися в межах лексичної одиниці, важливо зберегти його у перекладі. Передача асоціативно-образної характеристики емоцій найефективніша, коли обидва компоненти мови мають спільні асоціації. Однак у випадку відсутності співпадіння можуть виникнути труднощі. Наприклад, слово "snow" в англійській та слово «сніг» в українській асоціюються із білизнаю, що сприяє успішному перекладу. Але, якщо компоненти не мають спільних асоціацій, наприклад, "cat" в англійській асоціюється із злістю, то переклад може вимагати відмови від аналогії в українській

мові, залишаючи вихідну асоціативність. Передача емоційного змісту може також відбуватися шляхом лексичних втрат, але при цьому важливо зберегти комунікативну адекватність. На рівні висловлювання еквівалентність може бути досягнута різними засобами, такими як власне висловлювання чи поєднання окремих одиниць. У цих випадках синтаксичні структури важливі для вираження емоційності та залежать від контексту, правил вживання та порядку розташування елементів висловлювання. Збереження ідентичності ситуації є важливим критерієм правильності вибору повідомлення в перекладі, і це залежить від способів викладу ситуації та висловлення думки. Наприклад, на дверях магазину написано: «До себе, англійською ‘Pull’» - тут використано ідентичні повідомлення для відтворення схожої ситуації.

У лінгвістиці існують різні підходи до тлумачення еквівалентності перекладу, особливо щодо емотивної лексики: семантичний підхід, розмежування Ю. Найдом динамічної та комунікативної еквівалентності, а також фокус на варіативності певних аспектів еквівалентності. За схемою Ю. Найди, процес перекладу пройшов зворотний шлях: від сприйняття тексту до його створення, тоді як вихідний текст від створення до сприйняття, а сам процес перекладу «полягає у відтворенні в мові-рецепторі найближчого природного еквіваленту вихідного повідомлення, по-перше, з погляду значення, а по-друге, з погляду настильності». Поняття комунікативної еквівалентності передбачає, передусім, еквівалентність комунікативних ефектів обох текстів – вихідного та перекладеного. При цьому комунікативний ефект, визначений як сукупність іманентних властивостей тексту та властивостей комунікативної ситуації, яка включає всі фактори за межами тексту, що існують у реальності, такі як усвідомлення учасників комунікації. Поширене розуміння прагматичної еквівалентності пов'язане з теорією О. Швейцера та його трактуванням еквівалентності перекладу. Цей вчений підкреслює необхідність врахування прагматичного компонента, крім денотативного та конотативного, через прагматичну адаптацію, тобто врахування поправок для соціокультурних, психологічних та інших відмінностей між оригіналом і перекладеним текстом [47].

При аналізі цього питання ми визначали невдоволення як емоційне висловлення, що виражає протидію існуючому стану речей та актуалізується переважно в емоційній формі моральної оцінки дій осіб, яке впливає на читачів та вбачає в собі емоційні аспекти на всіх рівнях мовної системи. Наприклад, на синтаксичному рівні використання різноманітних синтаксичних структур дозволяє виражати широкий спектр емоційних відтінків, підкреслюючи суб'єктивно-оцінні емоційно забарвлені відносини мовця. Використання синтаксичних або стилістичних фігур, таких як повтори, інверсія, еліпсис, зіставлення протилежностей та риторичні питання, також сприяє підвищенню емоційності висловлювання. Наприклад, еліптичні речення, що характеризуються пропуском головних чи другорядних членів, надають висловлюванню вищий ступінь емоційності, динамічності та художньої виразності. У художніх текстах часто використовуються еліптичні речення, наприклад: "Aha! Talk about trying to cure warts with spunk – water such a blame fool way as that!" – «Та який же бісів дурень зводить отак бородавки гнилою водою?» У цьому реченні відсутній підмет, що при перекладі вирішується граматичною заміною. Зазначено, що у поєднанні з лексичним повтором еліпс підмета отримує ще більш виразний емоційний зміст, наприклад: "Hateful, hateful, hateful!" – «Гидкий, гидкий, гидкий хлопчисько!». В перекладі це може вимагати розширення для вираження емоційного виразу. Таким чином, на синтаксичному та стилістичному рівнях мовленнєвої системи використовуються різні засоби для підсилення емоційного висловлення, що дозволяє вирізняти та передавати невдоволення як важливий аспект художнього тексту [48].

Еквівалентність на рівні опису ситуації є явищем, яке визначається не лише лінгвістичними аспектами, але і екстралінгвальними факторами. Носії конкретної мови можуть віддавати перевагу опису певних аспектів ситуації, які можуть бути неочевидні для носіїв іншої мови. Наприклад, англійці, описуючи жінку, можуть часто звертати увагу на її щиколотки, в той час як українці, можливо, зупиняться на більш загальному описі ніг. Отже, еквівалентність ситуації може вимагати включення додаткової інформації до перекладу. Еквівалентність на рівні метакомунікації важлива для збереження інформації, яка не виражена прямо, включаючи почуття,

емоційний настрій та ставлення. Це не стосується лише емоційності окремого слова, але й емоційності всього висловлювання. У перекладі метакомунікація може вимагати відмови від точного відтворення змісту на різних рівнях. Таким чином, при встановленні еквівалентності на рівні опису ситуації та метакомунікації важливо враховувати екстралінгвальні фактори та готовність до відмови від точного відтворення змісту в іншій мові.

У більшості випадків розуміння прагматичної еквівалентності пов'язане з теорією О. Швейцера та його підходом до трактування еквівалентності перекладу. Цей вчений вказує на важливість урахування, крім денотативного й конотативного, і прагматичного компонента. Останній реалізується за допомогою прагматичної адаптації, що означає внесення поправок щодо соціально-культурних, психологічних та інших відмінностей між оригіналом і перекладеним текстом. У процесі перекладу нерідко виникає поняття інтерференції, яке визначається як відхилення від норм будь-якої з мов, пов'язане з лінгвокультурною належністю мовця. Найбільший інтерес в цьому випадку викликає інтерференція на прагматичному рівні. Поняття прагматичної еквівалентності важливе для перекладу емотивної лексики, оскільки сам переклад створюється для відтворення мовної інтенції мовця, хоча не завжди з повною їх ідентичністю. Інтенція перекладача адаптується до комунікативних умов мови перекладу, відтворюючи комунікативний ефект, проте з урахуванням культурних та історичних контекстів. У цьому контексті йдеться про адаптацію авторської наміри до комунікативних умов перекладу, яка відтворює комунікативний ефект, спрямований на оригінал. Підкомунікативний ефект - це результат комунікативного акту, який відповідає його меті. Внаслідок різниці в культурах перекладачі можуть стикатися із труднощами, які виникають через або семантичну, або комунікативну нееквівалентність. Наприклад, в англійській мові епітет «зеленоокий» (green-eyed) асоціюється з обманом і підступом, але чи буде перекладач правильно відтворювати цей аспект, якщо залишить оригінальне прикметник, оскільки у носіїв англійської мови він може не мати такого негативного забарвлення, як у перекладача. Такий переклад може бути неадекватним, спричиняючи непорозуміння та несприйняття мовного твору [50, с.457-468].

Хоча опущення підмета частіше властиве мовцям низького соціокультурного рівня, це явище може зустрічатися і в мовленні представників середнього рівня, як показано в таких репліках: "Knew!", shrieked Aunt Petunia suddenly – «Знали!», – раптом завищала тітка Петунія. Опущений підмет "we" легко відновлюється з контексту. У подальшому реченні, де відсутній підмет "we", який можна легко відновити з контексту, також використовується граматична заміна для виправлення: "Got to have that ruddy tail removed before he goes to Smeltings" – «Треба ж вирізати того клятого хвоста, поки він не пішов до ‘Смелтінгсу’!». Ще однією ситуацією є еліпс дієслова-зв’язки, як у репліці "YOU bad!" and Huckleberry began to snuffle too – «Це ти поганій!» – Гек і собі зашморгав, де дієслово-зв’язку "are" у неповному реченні може бути відновлено граматичною заміною іменного присудка. Також часто використовується еліпс присудка, наприклад, у репліці "Now what?" said Aunt Petunia, looking furiously at Harry – «І що тепер?» – люто подивилася на Гаррі тітка Петунія. Цей прийом використовується особами середнього чи високого соціокультурного рівня для економії мовних засобів у діалогічному мовленні. Іншим випадком є еліпс підмета і допоміжного дієслова в риторичному запитанні, що передає середній або високий ступінь невдоволення-роздратування мовця, наприклад: "Wonder what's wrong with his leg?" – «Цікаво, що в нього з ногою?». У цьому випадку перекладач використовує граматичну заміну неповного речення на безособове для передачі виразності та невдоволення мовця.

Виконаний аналіз показує, що при вираженні невдоволення найчастіше використовуються еліпси підмета та дієслова-зв’язки. Ці еліпси є характерними для мовців низького соціокультурного рівня і служать для передачі середнього рівня емоційно-прагматичного змісту висловлювання. При перекладі еліпсів на українську мову часто використовується граматична заміна. Крім того, емоційно-оцінну функцію висловлення може передавати повтор. В англійському тексті різні види повторів відображають комплекси невдоволення, такі як невдоволення-розчарування, невдоволення-тривога, невдоволення-занепокоєння, невдоволення-злість, невдоволення-обурення, невдоволення-роздратування, невдоволення-страх,

невдоволення-відмова, невдоволення-розпач, невдоволення-наказ, невдоволення-жаль та інші. Один із засобів реалізації повтору – це послідовний повтор, коли одна лексема або фраза повторюється послідовно у реченні. Кільцевий повтор, коли повторення розташовані на початку і в кінці тексту, також може служити засобом вираження невдоволення. Лексичний повтор використовується для підкреслення інтенсивності емоцій та створення ефекту виразності висловлення [51].

Таким чином, вивчення лінгвістичних засобів висловлення невдоволення вказує на різноманітність і варіативність мовних прийомів, які використовуються авторами для досягнення емоційно-експресивного ефекту в художньому тексті.

Отже, вирішення питання про те, чи слід пожертвувати комунікативною, семантичною або структурною стороною тексту на користь відтворення його емотивності залежить від контексту та мети перекладу. Процес перекладу контролюється трьома системами: природною (індивідуальною), культурно-історичною та мовною. Важливо враховувати основні чинники, що змінюються від ситуації до ситуації. Комунікативна еквівалентність сама по собі недостатня для визначення адекватності перекладу. Збіг комунікативних ефектів є необхідним, але переклад може вважатися вдалим на семантико-структурному рівні, незважаючи на відмінності. Поняття перекладацької еквівалентності має центральне значення у відтворенні емотивності лексики та тексту загалом. Орієнтуємося на еквівалентний переклад, оскільки він розповсюджується на прагматичний та семантичний рівні, відповідає функціям вихідного та кінцевого текстів і, за необхідності, може взаємодіяти на синтаксичному рівні. Ми визначаємо еквівалентність за В. Комісаровим, який розглядає її як «максимальну ідентичність всіх рівнів змісту текстів оригіналу та перекладу» [53].

Поняття емоційної лексики може мати різні значення, залежно від багатьох факторів, включаючи невербальні. Семантичні можливості мовного знака часто є більш різноманітними, ніж ті, які подані у словниках. Навіть асиметрія емоційно-оцінного змісту слова менш проблематична для розуміння, ніж відсутність чіткого збігу емоційно-оцінного змісту слів між різними мовами [54, с.250-251].

Зниження емоційного виразу може впливати на мовні інтенції і змінювати характеристику персонажа у творі.

Однак у еквівалентному перекладі можуть виникати часткові втрати, які стосуються менш суттєвих елементів тексту. Важливо зберегти основні, ключові елементи тексту, оскільки кожна мова має гнучкість в граматичних та лексичних структурах. У процесі перекладу можуть виникати перетворення, такі як підстановки і трансформації. Підстановка, заснована на максимальній семантико-структурній паралелізації, може бути лексичною, альтернативною, складною з диференціацією значень, позиційно зумовленою чи безеквівалентною. Кожен з цих видів має свої характеристики та використовується у відповідних ситуаціях.

На відміну від підстановок, трансформації у перекладі передбачають віддалення тексту перекладу від оригіналу до певної міри. Ці трансформації мають свої обмеження, які можуть бути пов'язані з жанром (деякі розбіжності, припустимі в художньому перекладі, можуть бути неприпустимими в науково-технічному і т.д.).

Однією з класифікацій трансформацій, запропонованою В. Комісаровим, є поділ на лексичні, граматичні і комплексні трансформації. Французькі мовознавці J.-P. Vinay та J. Darbelnet визначають тактики перекладу, які відповідають відповідним трансформаціям: запозичення, калькування, буквальний переклад, транспозиція, модуляція, відповідність та адаптація.

1. Запозичення (loan) – використання слова або фрази із збереженням форми або фонетичної структури, наприклад, "c'est la vie" або "déjà vu."

2. Калькування (calque) – переклад фрази слово в слово, зберігаючи структуру, наприклад, "Compliments de la Saison" або "Science-fiction."

3. Буквальний переклад (literal translation) – передача сенсу тексту оригіналу з врахуванням норм мови перекладу, наприклад, "How are you?" – «Як справи?»

4. Транспозиція (transposition) – заміна граматичних категорій, наприклад, "I'm tired of my job." – «Моя робота мене невтомлює,» зі зміною головних членів речення.

5. Модуляція (modulation) – зміна кута зору відповідно до змін у мові перекладу, наприклад, "Don't forget about the meeting." – «Пам'ятай про зустріч.»

6. Відповідність (correspondence) – підбір слова або фрази, яке має однакову конотацію, наприклад, "Tastes differ" – «На смак і кольори товариші всяк.»

7. Адаптація (adaptation) – приведення тексту до долінгвокультурного середовища перекладу, наприклад, "Prom" – «Випускний бал.»

Ці трансформації відображають різноманітні стратегії перекладача при адаптації тексту до культурного та мовного контексту мови перекладу.

Таблиця 2.1 Основні типи перекладацьких трансформацій [18]

Тип трансформації	Опис	Приклади
Запозичення	Використання слів чи фраз із збереженням форми або фонетичної структури.	"C'est la vie" (це життя), "déjà vu" (вже бачено).
Калькування	Переклад фрази слово в слово, зберігаючи структуру.	"Science-fiction" («Наукова фантастика»)
Буквальний переклад	Передача сенсу тексту оригіналу з врахуванням норм мови перекладу.	"How are you?" («Як справи?»)
Транспозиція	Заміна граматичних категорій, зі зміною порядку слів.	"I'm tired of my job." (Я нуджуся від роботи) – «Моя робота мене втомлює.»
Модуляція	Зміна кута зору відповідно до змін у мові перекладу.	"Don't forget about the meeting." (Не забудьте про зустріч) – «Пам'ятай про зустріч.»
Відповідність	Підбір слова або фрази, яке має однакову конотацію.	"Tastes differ" (Смаки різні) – «На смак і кольори товариші всяк.»

Адаптація	Приведення тексту до долінгвокультурного середовища перекладу.	"Prom" (випускний бал) – «Випускний бал»

Для відтворення виявів емотивності кінематографічний як і будь-який текст перекладу повинен відповідати таким вимогам:

- Бути еквівалентним вихідному тексту в комунікативно-функційному відношенні.
- Бути максимально можливим семантико-структурним аналогом вихідного тексту.
- Не містити «компенсувальних» відхилень.

Реалізація емоційної інтенції безпосередньо залежить від обраних автором висловлювань лексичних одиниць. Таким чином, еквівалентний переклад емотивно-оцінних одиниць тісно пов'язаний із реалізацією прагматичної функції висловлювання в перекладі, що є основною функцією категорії емотивності.

У перекладі емотивної лексики важливо максимально передати емоційну інформацію за допомогою мовних засобів для створення аналогічного прагматичного впливу на адресата, спрямованого на відтворення прагматичного ефекту вихідного тексту для читача тексту-оригіналу.

У підсумку, емотивна лексика в перекладі є складним завданням, оскільки її відтворення вимагає врахування багатьох факторів, включаючи семантичні можливості мовних знаків та невербальні аспекти. При перекладі важливо дотримуватися принципів еквівалентності, зберігати ключові елементи тексту та уникати «компенсувальних» відхилень.

Під час перекладу емотивної лексики виникає необхідність використання різних прийомів, таких як підстановки та трансформації. Підстановки можуть бути лексичними, альтернативними, складними з диференціацією значень, позиційно зумовленими чи безеквівалентними. Кожен з цих видів має свої особливості та використовується у відповідних ситуаціях.

Трансформації, які включають лексичні, граматичні та комплексні аспекти, допомагають забезпечити еквівалентність у перекладі, зберігаючи при цьому сенс та емоційний вираз оригіналу. Важливо враховувати жанрові особливості та обмеження, що можуть виникнути під час перекладу, зокрема у відмінності між художнім та науково-технічним перекладом [17, с.42].

2.2 Методи аналізу мовних засобів відтворення емотивності у літературному тексті

Згідно з О. Ахмановою, лексика, що має стилістичне забарвлення, представлена лексичними одиницями (монозначними словами або окремими значеннями багатозначних слів), які характеризуються здатністю створювати особливий стилістичний враження поза контекстом. Ця здатність виникає з того, що значення цих слів містить не лише предметно-логічну (інформацію про позначений предмет), а й додаткову (необ'єктивну) – конотаційну. За визначенням І. Арнольда, стилістично маркована лексика - це «слова, які, разом із денотативним значенням, вказуючи на предмет мовлення, також мають конотативне значення (конотацію), що складається з емоційних, експресивних, оцінювальних та функціонально-стилістичних компонентів». У англійській мові існує багато слів, які мають елемент вираження, доданий до номінативного значення. У всіх цих випадках семантична структура слова ускладнена коннотацією. Часто одне нейтральне слово має кілька експресивних синонімів, які відрізняються за ступенем емоційного навантаження. Текст художньої прози є багатофункціональним. В ньому естетична функція нашарована на кілька інших – комунікативної, експресивної, прагматичної, емоційної, але не замінює їх, а навпаки, зміцнює. Мова художнього тексту «живе» за власними законами, відмінними від загальної мови, вона має спеціальні механізми для генерації художніх значень. Вчені, такі як А. Потебня, В. Виноградов, Г. Вінокур та інші, писали про специфіку слова в літературному тексті. Вони підкреслювали, що слово в літературному тексті, завдяки специфічним умовам функціонування, семантично трансформується і, отже, містить додаткове значення. Гра прямого та фігурного значення створює естетичні та експресивні ефекти літературного тексту, робить його образним і виразним. В загальному, вчені визнають, що неімовірні тексти

не існують, будь-який текст потенційно може впливати на свідомість і поведінку читача, оскільки саме експресивність сприяє досягненню мети мовлення, забезпечуючи вплив тексту на адресата. Таким чином, кількість експресивних засобів в тексті не визначає ефект експресивності його сприйняття, а лише збільшує ймовірність його виникнення. Крім того, окрім спеціальних мовних засобів, а саме емоційних, образних, стилістично маркованих, будь-яка нейтральна мовна одиниця може бути експресивною, залежно від авторської мети та контекстуальної ситуації. Усі жанри художньої літератури – епос, поезія, драма – характеризуються емоційністю, виразністю, естетичною мотивацією засобів мови та образності. Специфіка художньої мови полягає в тому, що мова художнього тексту використовує елементи всіх стилів. Усі засоби взаємодіють для вираження естетичного змісту твору через систему художніх образів.

Переклад стилістичних прийомів, які несуть образне зарядження твору, часто викликає труднощі для перекладачів через національні особливості стилістичних систем різних мов. Усі лінгвісти наголошують на необхідності збереження образу оригіналу в перекладі, вважаючи, що, преже всього, перекладач повинен прагнути відтворити функцію прийому, а не сам прийом. Таким чином, стилістичний аспект перекладу є необхідним для перекладача, і без нього не може існувати успішний переклад. Саме стилістичний аспект мови відповідає не лише за переклад із джерела на цільову мову, а й за особливості та майстерність перекладача. Адже переклад оригіналу залежить від того, наскільки перекладач здатний передати значення стилістичних засобів. В своєму розумінні перекладач прагне «вдосконалити» текст автора, вдаючись до різних технік, але це не завжди працює. Однією з багатьох причин є особливість вживання вихідного слова. Ще однією причиною, яка ускладнює завдання для перекладача, є національні особливості стилістичних систем різних мов. Під час передачі стилістичних засобів – порівнянь, епітетів, метафор, прислів'їв тощо – перекладач повинен вирішити, чи необхідно зберігати основний образ чи його слід замінити в перекладі іншим. Причиною для заміни можуть бути особливості вживання українських слів, сумісність слів, тощо [16].

Текст художнього твору є багатофункціональним. У ньому естетична функція насичується численними іншими – комунікативною, виразною, прагматичною, емоційною, але не замінює їх, а навпаки, підсилює. Мова художнього тексту «живе» за власними законами, відмінними від загальної мови, вона має спеціальні механізми для генерації художніх значень. Дослідження таких вчених, як О. Потебня, В. Виноградов, Г. Вінокур та інших, стосується специфіки слова в літературному тексті. Вони підкреслюють, що слово в літературному тексті, завдяки особливим умовам функціонування, перетворюється семантично, і, отже, містить додаткове значення. Гра прямого і фігурного значень створює естетичні та виразні ефекти художнього тексту, робить його образним і виразним. Взагалі вчені визнають, що неіндиферентних текстів не існує, будь-який текст потенційно може справляти вплив на свідомість і поведінку читача, оскільки саме виразність сприяє досягненню мети мовлення, забезпечуючи вплив тексту на адресата. Таким чином, кількість виразних засобів у тексті не визначає виразного ефекту його сприйняття, а лише збільшує ймовірність його виникнення. Зокрема, окрім спеціальних мовних засобів, а саме емоційних, образних, стилістично позначених, будь-яка нейтральна мовна одиниця може бути виразною, залежно від авторської мети та контекстуальної ситуації. Усі жанри художньої літератури – епос, поезія, драма – відзначаються емоційністю, виразністю, естетичною мотивацією мовних засобів і образності. Специфіка художньої мови полягає в тому, що мова художнього твору використовує елементи всіх стилів. Усі засоби взаємодіють для вираження естетичного змісту твору через систему художніх образів. Переклад стилістичних прийомів, що несуть образне навантаження твору, часто викликає труднощі для перекладачів через національні особливості стилістичних систем різних мов. Усі лінгвісти наголошують на необхідності збереження образу оригіналу в перекладі, вважаючи, що, передусім, перекладач повинен прагнути відтворити функцію засобу, а не сам засіб. Таким чином, стилістичний аспект перекладу є необхідним для перекладача, і без нього не може бути успішного перекладу. Саме стилістичний аспект мови відповідає не лише за переклад з джерела на мову приймача, але і за особливості та майстерність перекладача. Зрозуміло, що переклад оригіналу залежить від того, наскільки

перекладач здатний передати значення стилістичних засобів. У своєму розумінні перекладач прагне «вдосконалити» текст автора, вдаючись до різних технік, але це не завжди вдається. Однією з багатьох причин є особливість використання слова в початковому тексті. Ще однією причиною, яка ускладнює завдання перекладача, є національні особливості стилістичних систем різних мов. При відтворенні стилістичних засобів – порівнянь, епітетів, метафор, прислів'їв тощо – перекладач повинен вирішити, чи необхідно зберігати основний образ чи його слід замінити іншим в перекладі. Причиною заміни можуть бути особливості вживання української мови, слов'янська відповідність слів, тощо.

Переклад художнього твору вважається повним, якщо він зберігає і адекватно передає як смисл (денотацію), так і стилістичне забарвлення, художні особливості використання слів (коннотацію). В той же час перекладач повинен залишатися в межах мовного нормативу, прийнятого для даного жанру. Під час передачі художніх засобів виразності оригіналу в процесі перекладу невідворотна втрата певних відтінків значення через різницю в стилістичних системах англійської та української мов. Таким чином, завдання перекладача – не перекласти той чи інший прийом, а створити ефект, враження, адекватне тому, яке створює англомовний прийом у своєму органічному середовищі.

Методологія дослідження перекладу засобів емотивності у художньому дискурсі, заснована на підходах І. Арнольда, визначається специфікою знаходження нового матеріалу через прийоми спостереження, експерименту та опису. Ця методика враховує як емпіричний, так і теоретичний рівні дослідження, де емпіричний рівень включає в себе накопичення фактів, а теоретичний — синтез знань.

У нашому науковому дослідженні використовується описово-аналітичний метод, який детально розглядає англомовні емотивні текстові фрагменти та їх переклади українською мовою. Цей метод включає аналіз засобів реалізації емоцій у художньому тексті, виявлення емотем у тексті оригіналу та їх відтворення у перекладі. Важливим аспектом є розкриття специфіки перекладу емотивних засобів, з урахуванням національно-культурної інтерпретації світу представників обох мовних середовищ [15, с.224-228].

Цей метод дозволяє не лише аналізувати, як перекладаються конкретні емотивні висловлювання, а й враховувати національно-культурний контекст. Такий підхід сприяє комплексному розумінню емотивності у художньому перекладі, а також виявленню різниць у сприйнятті та вираженні емоцій у різних мовних та культурних середовищах.

Структурно-семантичний аналіз в контексті даного дослідження застосовується для детального розгляду емотивних компонентів у художньому тексті на різних мовних рівнях. Цей метод дозволяє розглядати семантику та граматичну форму, а також складність синтаксичної структури тексту. Емотивність у художньому тексті проявляється через різноманітні лінгвістичні засоби. На фонетико-графічному рівні це можуть бути знаки оклику, три крапки, капіталізація та звуконаслідувальні моделі. На морфологічному рівні використовуються зменшено-пестливі афікси, ступінь порівняння прикметників, що додають семантиці слів різні відтінки оцінки та інтенсивності. Лексичний рівень включає емотивну лексику, метафори, порівняння, епітети та інші засоби для вираження емоцій [12, с.100-104].

Синтаксичний аспект включає в себе різноманітні засоби підсилення емотивності, такі як повтори, окличні речення, звертання, градація, вставні елементи, емотивно-підсилюючі структури та емпатичне дієслово "do".

Узагальнюючи, структурно-семантичний аналіз вказує на різноманітність мовних засобів, які використовуються для вираження емоцій у художньому тексті.

Трансформаційний метод у даному дослідженні використовується для експериментального визначення синтаксичних та семантичних відмінностей між мовними об'єктами через аналіз подібностей та відмінностей в перекладацьких трансформаціях. Основна мета цього методу – виявлення та розуміння того, які трансформації виникають під час перекладу емотивних висловлювань, а також як вони впливають на семантику, структуру та ефективність тексту для читача. У рамках цього дослідження трансформаційний метод використовується для аналізу перекладацьких змін у тексті, спрямованих на створення максимально наближеного перекладу до оригіналу за семантикою, структурою та впливом на читача. Перекладачі вдаються до таких трансформацій, як смисловий розвиток, додавання,

вилучення, дослівний переклад, конкретизація та компенсація. Це виправдано, оскільки необхідно передати основну ідею автора, виражену емотивними засобами, з урахуванням національно-культурної специфіки обох мовних середовищ.

Інференційний аналіз у контексті нашої дослідження використовується для відтворення інференційних процесів у комунікативних взаємодіях та врахування перцептивних, когнітивних та афективних чинників, які впливають на конструювання емотивних комунікативних смислів. Основною метою інференційного аналізу є виявлення та розуміння підсвідомих припущень суб'єктів оцінки та інференцій адресатів у процесі реалізації стратегічних цілей. Контекстуально-функціональний аналіз, використаний у нашій роботі, спрямований на розуміння тексту як форми вираження суб'єктивного бачення автора об'єктивності світу. Цей метод допомагає вивчати особливості реалізації значень лінгвістичних емотивних елементів у різних контекстах з метою досягнення комунікативного ефекту в перекладі, зберігаючи функцію тексту оригіналу. Також було проведено аналіз емотивних засобів через об'єктивацію культурно-детермінованих концептів у художньому дискурсі, розширюючи межі лінгвокультурного і лінгвокогнітивного вимірів перекладознавчого аналізу [11].

Інтерпретативний метод, застосований у нашій дослідженні, спрямований на глибокий аналіз явищ, пов'язаних з процесами перекладу. Основна мета полягає в розкритті процедурного виміру перекладацької діяльності та в пошуку шляхів забезпечення адекватності і еквівалентності перекладу. Цей метод дозволяє досліджувати точний взаємозв'язок між універсальними та варіативними перекладацькими трансформаціями. Універсальні трансформації можуть включати загальні стратегії перекладу, які можуть застосовуватися в різних контекстах. З іншого боку, варіативні трансформації враховують конкретні особливості мов та культур і використовуються для вирішення конкретних завдань перекладу. Глибокий розгляд універсальних та варіативних перекладацьких трансформацій допомагає зрозуміти, як перекладачі пристосовують стратегії до конкретних вимог перекладу тексту, враховуючи не лише лінгвістичні аспекти, а й культурні та стилістичні відмінності. Такий детальний аналіз сприяє вдосконаленню якісного аспекту

перекладацького процесу та забезпеченню максимальної відповідності оригіналу у перекладі [10, с.285-289].

Метод кількісних підрахунків в нашому дослідженні використовується для об'єктивного та кількісного аналізу поведінки різних мовних одиниць у тексті, спрямованого на визначення частоти їх вживання та розподілу в текстах різних жанрів. Цей метод дозволяє систематизувати та кількісно оцінити частоту вживання різних перекладацьких трансформацій у тексті, що важливо для розуміння та категоризації їх впливу на переклад. Аналізуючи кількісні показники, ми отримуємо об'єктивні дані про те, як часто застосовуються певні перекладацькі стратегії. Це може вказувати на популярність або непопулярність певних підходів у конкретних контекстах або жанрах. Наприклад, виявлення високої частоти вживання певної трансформації може свідчити про її ефективність чи найбільш адекватне використання в певних умовах перекладу. Цей метод також дозволяє порівнювати частоту вживання перекладацьких трансформацій у текстах різних жанрів, що допомагає виявити можливі відмінності у їхньому використанні залежно від специфіки комунікативної ситуації. Такий підхід допомагає глибше розуміти кількісний аспект перекладацького процесу та його взаємозв'язок із текстовими особливостями та жанровими відмінностями[9].

Метод графічної та лінгвістичної інтерпретації результатів у нашій науковій роботі виступає ключовим елементом для подання та систематизації отриманих даних. Цей метод дозволяє візуально відобразити складні взаємозв'язки та патерни, що виявлені в процесі аналізу перекладу засобів емотивності у художньому дискурсі. На перший погляд, графічна інтерпретація може включати схеми, які відображають засоби вираження емотивності в оригіналі та їх відтворення в перекладі. Це може бути представлено у вигляді діаграм, де кожен засіб вираження емотивності має свою відповідну «лінію» або «зону» на графіку. Такий підхід дозволяє швидко оцінити, які аспекти емоційної інформації були успішно передані у перекладі, а які можливо втрачені або змінені. З іншого боку, лінгвістична інтерпретація може включати текстові пояснення та аналіз результатів, які допомагають зрозуміти, як емоційні засоби використовуються в різних мовних контекстах. Це може включати

розшифрування конкретних лексичних одиниць, опис особливостей граматичної конструкції чи синтаксичних елементів, що несуть емоційне забарвлення. Об'єднання графічного та лінгвістичного підходів дозволяє створити комплексне та доступне представлення результатів дослідження. Використання такого методу сприяє більш ефективному сприйняттю та розумінню складних явищ емотивності у художньому перекладі [8, с.17-24].

Методика і методи емотіологічних досліджень базуються на глибинних зв'язках стилістики з поетикою, історією літературної мови та історією культури. Вибір методу у конкретному дослідженні залежить перше за все від його мети. Різновекторність мети дослідження лінгвістичного явища ґрунтується на обраному об'єкті мовностилістичного вивчення – засобах мовної виразності та закономірностях функціонування певної мови згідно зі «змістом висловлювання, метою, ситуацією, сферою спілкування та іншими екстралінгвальними факторами». Таким чином, вибір методу дослідження формує методикостилістичний напрям та аспект дослідження.

У проведеному дослідженні був використаний загальнонауковий гіпотетико-дедуктивний метод та метод лінгвістичного аналізу. Об'єктом дослідження були емотивні теми та емотивна структура текстів, а саме засоби мовної виразності та закономірності функціонування мови у контексті їхнього емоційного вираження. Використані методи дослідження включали цілісно-текстовий та контекстуальний аналіз для встановлення емотивних тем та емотивної структури текстів. Функціонально-стилістичний аналіз використовувався для розгляду емотивності в тексті, а метод дистрибутивного аналізу та статистичний аналіз застосовувались при розгляді емотивних мовних одиниць та їх поєднань у текстах. Важливо відзначити, що аналіз різножанрових текстів має свою специфіку, а сучасна лінгвостилістика, розробляючи методи та процедури, найбільш повно розглядає художні тексти. Дослідження в сфері лінгвостилістики не обмежується лише художньою літературою, але враховує різні сфери спілкування та мовні ситуації [7, с.137-148].

Основний і визначальний в таких дослідженнях є функціональний підхід. Цей підхід включає аналіз різнорівневих мовних одиниць, зокрема їхнє комунікативно-системне вивчення, що враховує мету і завдання спілкування, а не обмежується лише

структурно-системним підходом. Функціональний підхід також передбачає визначення значущості конкретних закономірностей функціонування мовних засобів для особливостей мовленнєвої системності стилю та його різновидів. Цей підхід пов'язаний з аспектом єдності лінгвального та екстралінгвального аспектів мовлення, що визначає вагомість принципу системності. Зокрема, цей принцип дозволяє розглядати кожен мовну одиницю в контексті тотожних і у співвідношенні із екстралінгвальними факторами, розглядаючи мовні явища у функціональній стилістиці в ракурсі їхнього текстотвірного потенціалу. Основа функціонального підходу полягає в розумінні мови як інтелектуально-емоційної діяльності, що надає важливості антропоцентричному підходу до осмислення мовних явищ. Це передбачає використання міждисциплінарного методу, який враховує знання суміжних дисциплін, таких як наукознавство, психологія, гносеологія, психолінгвістика, а також врахування базових екстралінгвальних чинників. Ці чинники включають форми свідомості, гендерну приналежність, тип мислення, мету і завдання спілкування, різновид суспільної діяльності, і вони мають вплив на закономірності функціонування мовних засобів та формують специфіку стилю та його мовленнєву організацію на рівні як мікротексту, так і макротексту.

У лінгвостилістиці завжди вважали кількісні (квантативні) методи за не менш важливі. Вони сприяють «визначенню кількісних ознак мовних явищ». Кількісні методи дозволяють отримати кількісні параметри об'єкта дослідження, розкриваючи за ними якісні характеристики. Це дозволяє виявити деякі аспекти діалектики у мовних явищах, зокрема «перехід кількісних показників у нову якість».

У новітніх дослідженнях комп'ютерні програми полегшують кількісні підрахунки, дозволяючи швидко опрацювати велику кількість матеріалу та отримувати достовірні відомості. Використання таких програм дозволяє здобути дані про частотність явищ, обґрунтованість характеристик та підтвердження висновків, отриманих іншими методами. Мовознавці вбачають, що «використання статистичних методів у стилістиці» базується на тому, що кожний текст є результатом добору та організації мовних одиниць загальнонародної мови. Однак унікально стилістично відпрацьованих текстів практично не існує. Статистичний метод допомагає виявити

типологічні та диференційні ознаки окремого тексту чи ряду текстів, що об'єднані спільними рисам [6, с.118]

Також наявний статистичний метод використовується для визначення частоти вживання емотивних мовних одиниць у тексті та вивчення зв'язку між гендерною приналежністю авторів та емотивністю їхніх творів. Застосування критерію хі-квадрат та коефіцієнта взаємної спряженості дозволяє об'єктивно оцінити статистичну значущість отриманих результатів.

Функціональний підхід у лінгвостилістиці спрямований на докладний аналіз взаємодій різнорівневих мовних одиниць з урахуванням їх комунікативно-системного вивчення. Основна мета цього методу полягає в визначенні значущості конкретних закономірностей для мовленнєвої системи стилю. Це включає аналіз різноманітних елементів мови, таких як лексика, граматики, синтаксис, та їх взаємодія на різних рівнях тексту. Функціональний підхід дозволяє виявляти особливості функціонування мовних одиниць у конкретних контекстах і визначати їхній внесок у створення стилістичного ефекту. Цей метод сприяє розкриттю комунікативних цілей автора та їх відображенню в мовних засобах тексту. Лінгвостилістичні дослідження, здійснені за допомогою функціонального підходу, дозволяють систематизувати та розуміти взаємозв'язки між різними аспектами мовленнєвої діяльності. Це важливо для глибокого розуміння стилістичних особливостей текстів та їхнього впливу на читача.

Аналіз єдності лінгвального та екстралінгвального аспектів в лінгвостилістиці розглядає взаємодію мовленнєвих явищ з зовнішніми чинниками, такими як контекст та соціокультурні умови. Цей метод спрямований на вивчення впливу зовнішніх факторів на мовлення та виявлення їхнього відображення в тексті.

Аналіз екстралінгвальних аспектів дозволяє враховувати контекстуальні та соціокультурні умови, які впливають на сприйняття та розуміння тексту. Розгляд лінгвального та екстралінгвального взаємозв'язку розкриває різноманітні шари значень та інтерпретацій мовленнєвих висловлювань.

Порівняльно-діахронічний метод включає в себе порівняльно-історичне дослідження текстів з урахуванням змін історичних та соціальних умов.

Цей підхід дозволяє виявляти еволюцію мовленнєвих засобів, зміни в їхньому використанні та розумінні протягом часу. Порівняння текстів різних епох сприяє розкриттю змін в мовленнєвому стилі та відображенню культурних та історичних контекстів.

Ці методи взаємодіють для створення повного та глибокого розуміння стилістичних особливостей мовленнєвих виявлень.

Кількісні методи використовуються для оцінки об'єкта дослідження та аналізу великої кількості матеріалу, часто з використанням комп'ютерних програм. Ці методи дозволяють проводити комплексний аналіз мовленнєвих явищ, виявляти їхні закономірності та взаємозв'язки, розкривати внутрішню структуру мови та її функціональні аспекти в конкретних умовах вживання [3].

2.3 Етапи дослідження

На першому етапі дослідження були визначені теоретичні основи мовної реалізації емотивності в англomовному прозовому тексті, з урахуванням соціокультурних, історико-специфічних та гендерних особливостей нараторів. Матеріалом для аналізу слугували прозові твори англійських авторів з певного періоду. На другому етапі, застосовуючи різні методи, були проаналізовані різноманітні приклади з дослідження мовних засобів відтворення емотивності в перекладі роману Томаса Кінілі «Список Шиндлера» та його екранізації, проведено компаративний аналіз. Виявлено, що емотивність у художньому тексті реалізується через різноманітні лінгвістичні засоби, які надають емоційне забарвлення словам, фразам, реченням. Третій етап наукової розвідки включає виокремлення та охарактеризування лексики, що виражає емоції, а також аналіз лексики, що описує емоції з урахуванням їх частиномовної приналежності та виду вербалізаторів емоційних кінем. Четвертий етап охоплює більш детальний аналіз лексики, спрямований на вивчення слів, які детально описують емоції.

На п'ятому етапі виокремлено та охарактеризовано гендерну відмінність емотивного фону та емотивної тональності досліджуваних творів, звертаючи увагу на те, як певні емоції або емоційні вирази можуть бути специфічними для різних статей.

Таблиця 2.3 Окреслені етапи дослідження

Етап	Опис
1. Визначення теоретичних основ	Встановлення теоретичних основ мовної реалізації емотивності в англomовному прозовому тексті з урахуванням соціокультурних, історико-специфічних та гендерних особливостей нараторів. Використання прозових творів англійських авторів для аналізу.
2. Аналіз мовних засобів відтворення емотивності	Використання різних методів для аналізу мовних засобів відтворення емотивності в перекладі роману та його екранізації. Проведення компаративного аналізу. Виявлення лінгвістичних засобів, що надають емоційне забарвлення тексту.
3. Аналіз лексики, що виражає емоції	Виокремлення та охарактеризування лексики, яка виражає емоції. Аналіз лексики, яка описує емоції з урахуванням частиномовної приналежності та виду вербалізаторів емоційних кінем.
4. Детальний аналіз лексики	Більш детальний аналіз лексики з фокусом на вивчення слів, які детально описують емоції.
5. Гендерний аналіз емотивного фону	Виокремлення та охарактеризування гендерних відмінностей емотивного фону та емотивної тональності досліджуваних творів. Увага до специфічних емоцій або емоційних виразів для різних статей.

Це дослідження спрямоване на розкриття мовних засобів відтворення емотивності в англomовних прозових текстах з урахуванням соціокультурних, історико-специфічних та гендерних контекстів. Аналізуючи лексичні, синтаксичні та стилістичні аспекти, дослідження вивчає, як автори реалізують емоційний потенціал

мови в художніх текстах, а також як цей емоційний заряд передається в процесі перекладу. Зокрема, увага приділяється взаємодії між мовними засобами та емоційним відтінком, а також гендерним особливостям виявлення та вираження емотивності у текстах. Дослідження прагне висвітлити, які конкретні елементи мовленнєвого виразу допомагають створювати емоційний настрій та враження у читачів, а також як цей аспект відтворюється під час перекладу, забезпечуючи адекватність та збереження художньої цінності оригінального тексту.

РОЗДІЛ 3

ВІДТВОРЕННЯ ЕМОТИВНИХ ОДИНИЦЬ В ЛІТЕРАТУРНІЙ ТА КАНЕМАТОГРАФІЧНІЙ ВЕРСІЯХ РОМАНУ ТОМАСА КІНІЛЛІ «СПИСОК ШИНДЛЕРА»

3.1. Способи відтворення емотивних одиниць у літературній версії роману

Тепер ми дослідимо, як мовні засоби впливають на передачу емоцій та відчуттів у перекладі та екранізації літературного твору. Зокрема, ми проаналізуємо, які зміни чи особливості мовних інструментів використовуються для відтворення емоційно насиченого змісту оригінального твору в іншому мовленнєвому або візуальному форматі. Розділ також розглядає специфіку передачі емоцій через слово та образ у контексті конкретної творчої інтерпретації, що дозволяє оцінити вплив перекладу та екранізації на сприйняття та розуміння читачів або глядачів.

Емотивно-експресивна лексика є важливим явищем, що пронизує всі рівні мови та мовлення. Дослідники вказують, що у тексті різні мовно-виразні засоби можуть виступати як емотивно-експресивна лексика. Основну роль у виразності виконують одиниці різних мовних рівнів, хоча не всі вони однаково співвідносяться з інтенсифікаторами. Наприклад, у сучасній англійській мові особливу активність спостерігають на лексичному рівні. Мовознавці зауважують, що експресивні лексичні, фразеологічні, словотворчі, фонетичні та граматичні елементи сприяють зміцненню мовної структури на різних її рівнях, об'єднуючись за семантичною функцією. Підтримувані різними чинниками, ці елементи сприяють структурній цілісності мови та міжстильовому взаємодії експресивних засобів, їх взаємопов'язаності та функціональній активності.

На рівні фонетики емоції виражаються за допомогою інтонації, темпу, мелодії, тембру, фонемних комбінацій, пауз, стиків, ритмів, а також неправильного наголосу. Ці елементи свідчать про настрій та емоційний стан мовців у процесі комунікації. Автори також активно використовують різні засоби, такі як алітерація, асонанс, паронімія, звуконаслідування та інші, для досягнення певного емоційного ефекту.

«Більш ортодоксальні мешканці гетто жили за гаслом: «І година життя — все одно життя». Хлопець із ОД подарував їй таку годину. Вона знала, що більшого їй ніхто не зможе подарувати.

Прятелька нагорі була трохи знічена.

— Хай дівчинка приходить коли хоче, — сказала вона. Мовляв, ні, я вас не пустила не з боягузтва, просто такий принцип. І той принцип лишається. Вас не зможу сховати, а дочку — будь ласка [26].

Пані Дреснер не стала сперечатися: вона відчувала, що впертість цієї жінки — частина того самого рівняння, яке щойно врятувало її в під'їзді. Вона подякувала жінці. Данці ще може стати в пригоді її гостинність. [27]»

Уривок використовує описові прийоми для втілення емоційного стану персонажів через деталі і образи.

У фразі «Більш ортодоксальні мешканці гетто жили за гаслом: «І година життя — все одно життя»» автор використовує глибокий символізм, показуючи віру та життєві уявлення жителів гетто, що додає емоційну глибину й тонкість образу.

Розмова між персонажами показує їхні внутрішні стани. Наприклад, вираз «трохи знічена» вказує на певний настрій та стан однієї з персонажів, надаючи читачеві можливість співчувати їй. Внутрішні думки персонажів дозволяють читачеві зануритися у їхні почуття. Події та вчинки персонажів розкривають їхні внутрішні конфлікти та рішення.

У фразі «і година життя — все одно життя» метафоричне порівняння створює враження про цінність кожного миттєвого моменту. Ця метафора глибоко впливає на сприйняття читача, роблячи акцент на цінності кожної хвилини життя.

Уривок також використовує порівняння для відтворення настрою персонажів: «впертість цієї жінки — частина того самого рівняння, яке щойно врятувало її в

під'їзді». Це порівняння показує, як дії одного персонажа асоціюються з певною ситуацією, що створює відчуття пов'язаності та взаємодії.

За допомогою порівнянь автор передає емоційний стан персонажів, дозволяючи читачеві відчувати їхні почуття та внутрішні конфлікти. Наприклад, «вона відчувала, що впертість цієї жінки — частина того самого рівняння, яке щойно врятувало її в під'їзді» передає внутрішній стан головної героїні.

Цей уривок використовує різноманітні прийоми, щоб передати емоційне навантаження через образи, діалоги та внутрішні монологи, роблячи текст глибоким і емоційно насиченим.

Ці виразні описи дозволяють читачеві зануритися в емоційний світ персонажів, відчувати їхні внутрішні конфлікти та почуття. Вони створюють емоційне навантаження, роблячи текст більш насиченим та емоційно насиченим.

Автор за допомогою метафор та порівнянь розкриває внутрішній світ героїв, дозволяючи читачеві ближче підійти до їхніх емоцій, мотивацій та внутрішніх суперечностей. Описові прийоми та різноманітна лексика відтворюють емоційне забарвлення тексту, роблячи його більш насиченим та цікавим для читача. Метафори та порівняння додають глибини та виразності описуваним сценам та персонажам, роблячи їх більш реалістичними й запам'ятовуваними. Ці описові прийоми допомагають читачеві відчувати та співпережити емоції персонажів, створюючи більш глибоке зв'язок між читачем і текстом. Використання метафор та порівнянь має важливе значення для створення емоційного навантаження у літературному творі, збагачуючи його виразністю та поглиблюючи сприйняття читачем.

На рівні синтаксису емотивно-експресивні вирази відтворюються через різні лінгвістичні засоби, такі як інверсія, звертання, вставні конструкції, односкладні або неповні слова, гіпербола, риторичні запитання та вигуки. Структура речення може бути дезорганізованою при високому рівні емоційного напруження: переривання, повтори та незавершені конструкції є характерними ознаками вираження високої

емоційності. Ці синтаксичні засоби не лише забарвлюють текст емоціями, а й підсилюють їхній вплив, роблячи висловлення виразнішим та насиченішим.

У лексичному плані використовуються різні експресивні засоби: синонімія, омонімія, антонімія та паронімія; застосування іншомовних слів, запозичень, русизмів; створення нових слів, авторських творів, okazіоналізмів та застарілої лексики; професійні терміни; діалектні вирази; розмовна лексика, жаргон та арготизми. Навіть звичайне слово може бути експресивним, якщо виділити його особливий сенс та використовувати для опису персонажів, збагачуючи образність мови та надаючи тексту більш виразного забарвлення. Таким чином, іменники, дієслова, прикметники та прислівники мають експресивний ефект, передаючи інтенсивність, спосіб та ступінь дії, а також інші лінгвістичні категорії.

«— Тут є така проблема, гере Седлачек, — промовив він своїм розкотистим голосом. — Ось яка. Вони з людьми в цій країні коять таке, що важко й повірити.

— Ви хочете сказати, — мовив доктор Седлачек, — що переймаєтеся, що ті, хто мене прислав, не повірять моїм словам?

— Та в мене самого це насилу в голові вкладається, — відповів Шиндлер.

Він підвівся, пішов до бару, налив два келихи коньяку і подав один з них докторові Седлачку. Сівши на своє місце з келихом, він зробив ковток, скося подивився на якийсь рахунок, узяв келих знову, а тоді навипиньках підкрався до дверей і різко їх розчахнув, немовби для того, щоб спіймати шпигуна. Він трохи постояв у дверях. Тоді Седлачек почув, як він спокійно щось каже секретарці-польці про той рахунок. За кілька хвилин, зачинивши двері, він повернувся до Седлачка, сів за стіл, зробив ще один великий ковток і став говорити[27]»

Розглядаючи поданий уривок можемо помітити, що діалоги в романі створюють емоційне забарвлення, дозволяючи читачеві відчути напруження, тривогу та стурбованість персонажів через відтворення їхньої мовної манери та емоційного

стану. Наприклад, у вищезазначеному уривку, герой проявляє нервозність та підозрюваність через свою поведінку.

Діалоги дозволяють зближуватися з внутрішнім світом персонажів, розкриваючи їхні думки, переживання та внутрішні конфлікти. Вони розкривають психологію та мотивацію героїв через власні слова, відтворюючи їхні емоційні стани. Подібні діалоги допомагають створити атмосферу та налаштувати читача на певний емоційний тон та настрій. Вони впливають на ритм та темп оповіді, змінюючи емоційний контекст сцен та подій. Діалоги відображають внутрішній стан та емоційний розвиток персонажів, надаючи їм глибину та багатогранність. Вони рухають сюжет вперед, розкриваючи конфлікти та взаємовідносини між персонажами через мовні взаємодії.

Ми можемо помітити, що діалоги у даному романі Томаса Кінілли відіграють ключову роль у створенні емоційного фону та передачі психології персонажів через декілька аспектів.

Вони відображають внутрішній світ героїв через вибір слів та емоційну інтонацію. Наприклад, діалоги Шиндлера із Седлачком виявляють його напруженість та нервозність, дозволяючи читачам усвідомити його стан і переживання. Також діалоги сприяють відтворенню емоційного настрою сцен та ситуацій. Вони створюють напруження, підкреслюють драматизм подій та розкривають важливі емоційні аспекти, які допомагають читачеві відчувати атмосферу та настрій у даному фрагменті. Крім того, діалоги впливають на темп оповіді, створюючи динаміку сцен та підсилюючи емоційний контекст. Інтонація, тон та образність мови персонажів допомагають поглибити їхні характери та створити зв'язок між читачем і ситуацією.

Також важливо звернутися до специфіки авторського стилю у відтворенні емоційного виміру твору. Уривок, де відбувається діалог між Шиндлером, Оскаром та доктором Седлачком, ілюструє цю специфіку через деталізованість образів, особливості діалогів та внутрішні конфлікти героїв.

Авторський стиль відображається у точних та виразних діалогах, які не лише передають розмовний характер обміну словами між персонажами, а й розкривають їхні внутрішні переживання та характери. Завдяки чіткому розкриттю думок та відповідей героїв, читач відчуває реалістичність образів і має можливість зануритися у їхні внутрішній світ.

Автор використовує короткі, але насичені емоціями фрази, що підкреслює внутрішні конфлікти та почуття персонажів. Навіть у простих репліках, які можуть здатися нескладними, передається складність емоційного стану героїв.

Такий підхід автора створює внутрішню глибину персонажів та надає читачеві можливість відчути їхні емоції та переживання. Реалістичність діалогів, а також точність та глибина емоційних відтінків, що відображаються через слова героїв, роблять твір більш доступним та емоційно насиченим для читача.

Томас Кініллі, використовує гумор та іронію, щоб навіть у найскладніших моментах створювати емоційний контекст та відтворювати складність переживань героїв. Іронія у романі розкривається через різні ситуації та внутрішні діалоги персонажів. Наприклад, суперечливість у характері головного героя, який, незважаючи на свої вчинки, інколи видається зовсім несподіваним. Ситуації, де його дії або висловлення стають точкою відсилання до гумору чи іронії, зберігаючи водночас глибину його характеру. Це додає тексту різноманіття і варіативності в сприйнятті героя.

Автор іноді вбирає гумор у ситуації, які на перший погляд можуть здатися драматичними. Це робить читання не тільки емоційно насиченим, але й цікавим та навіть трохи несподіваним. Наприклад, вживаючи іронію в описі життя персонажів у контексті складного історичного періоду, автор допомагає читачеві легше сприймати несподівані сюжетні повороти та глибше відчувати психологію героїв.

Цей підхід автора додає тексту не лише колориту, а й збагачує його смисловими нюансами. Гумор і іронія стають своєрідним ключем до розуміння внутрішнього

світу персонажів, роблять їх більш близькими читачеві та допомагають зрозуміти складність емоцій, що переживають герої в найрізноманітніших ситуаціях.

«— Ви посперечалися з обершарфюрером Гуяром, — сказав Гьот, немовби констатуючи факт.

Діана рішуче кивнула: мовляв, гер комендант її зрозуміє, незважаючи на те, чого не розуміє цей ідіот Гуяр.

— Усі котловани з цього боку необхідно вирити заново, — енергійно сказала вона.

Звичайно, Амон розумів, що «вони» такі — схильні спеціально розтягувати роботу, щоб зберегти робочу силу в безпеці, поки процес триває.

— Якщо не перекопати заново, — сказала Діана, — то, як мінімум, зсунеться південний бік бараку. Тоді все розвалиться.

Вона пояснювала далі, Амон кивав і гадав, що вона, напевно, бреше. Перший принцип — ніколи не слухати єврейського спеціаліста. Єврейські спеціалісти всі на один копил: прихильники Маркса, який наголошував на цілісності керівництва, і Фрейда, який замахнувся на цілісність арійської душі. Амон вважав, що дівчина-архітектор своїми аргументами загрожує його особистій цілісності.

Він викликав Гуяра. Той неохоче прийшов. Він гадав, що йому зараз накажуть робити, як радить архітектор. Те саме думала й Діана.

— Розстріляти її, — сказав Амон Гуярові.

Звичайно, запала пауза: сержант намагався перетравити наказ.

— Розстріляти! — повторив Амон.[55]»

Гумор в цьому відрізку виражається у формі іронії, що створює напруженість та водночас підсвічує внутрішній конфлікт між персонажами.

Розмова між Діаною та Амоном Гьотом відображає їхні протилежні погляди на ситуацію з будівництвом. Діана, використовуючи свій досвід та знання, робить конструктивні зауваження, а Амон, виявляючи іронію й сарказм, протиставляє її як фахівця через національність, що породжує конфліктну ситуацію між ними.

Іронія Амона в процесі цієї дискусії проявляється в його переконаннях та сподіваннях, що єврейські спеціалісти не можуть бути доречними консультантами через їхні наукові уподобання. Такий підхід створює конфлікт між раціональним підходом до справи та національними упередженнями Амона.

Закінчення уривку є несподіваним і драматичним. Амон, використовуючи іронію, наказує розстріляти Діану, що є зворотним ходом до конструктивної дискусії. Цей несподіваний поворот подій додає напруженості та драматизму, а іронія в підсумку підкреслює непорозуміння та безглуздість такого рішення. Такий хід подій створює емоційний шок для читача, роблячи його більш чутливим до психології персонажів та емоційного напруження в тексті.

Традиції використання іронії у літературі Європи, що були покладені ще в ХІХ столітті письменниками-романтиками, мають значний вплив на творчість Томаса Кініллі, автора роману «Список Шиндлера». Його художня практика відображає великий потенціал романтичної іронії, що стала не лише засобом критики негативних явищ у суспільстві, але й розкриттям внутрішньої психології героїв. Іронічний вимір у романі розкривається через соціальні, психологічні та філософські аспекти, зокрема, щодо вивчення суспільства й психології героїв у складній період ХХ століття.

Основний герой твору, Оскар Шиндлер, вже з перших сторінок роману зображується з іронією як молодий чоловік, який, за словами автора, «не мав великих чеснот». Автор у своїй іронічній манері коментує, що писати про чесноти є досить ризикованою справою. Іронічний характер героя виникає через контраст між його матеріальними речами: розкішним житловим будинком, дорогим пальто, модним костюмом, а в той же час – на його петлиці помітна велика свастика (золото на чорній емалі). Цей символ неодноразово зустрічається у творі і змінює своє значення

залежно від внутрішніх переживань героя: він виступає як символ молодіжних уподобань, позначення належності до вищого класу, іноді стає алегорією збагачення під час війни, або ж зовсім втрачає свою вагу після капітуляції фашистської Німеччини.

Обґрунтування подібного вираження іронії можна пояснити відповідним впливом на автора його попередниками і історичною дійсністю. У період 1930-х – початку 1940-х років, Оскар Шиндлер відповідно адаптувався до оточуючої ситуації. Хоча не брав активної участі в бойових діях через свою службу як агент німецької розвідки, він жив розкішно, наповнюючи своє життя екстравагантними придбаннями, насолоджуючись життям без певних думок про майбутнє. Він вмів працювати та заробляти гроші в умовах «аморальної та божевільної системи», що визначила наявність таборів з жахливими умовами і підтримувала велику кількість затиснутих та мовчазних ув'язнених. У розпочатку роману, образ Оскара Шиндлера надає його як пригодицьку особистість, готову до різних махінацій для власної вигоди. У цьому образі можна відзначити певні схожості з Чичиковим із поеми М. Гоголя «Мертві душі» та маркітанткою Кураж з театральної п'єси Б. Брехта «Матінка Кураж та її діти». Однак, розрізняється він від цих літературних персонажів у тому, що його життя протікає у реальному світі, а не у вигаданому, і сам Шиндлер є абсолютно реальною особистістю, вплетеною у контекст роману.

Оскар Шиндлер у романі спочатку бачений як особа, яка користується війною для особистої вигоди та отримання статусу в безморальній системі. Однак персонаж зазнає значних внутрішніх змін через війну, яка стає для нього випробуванням і джерелом духовної сили. Автор, Т. Кінілі, застосовує різноманітні форми іронії для відображення абсурдності та жорстокості фашизму та расової ворожнечі. Часто використовуються контрастні зображення, які показують суперечливість та різницю між деякими елементами. Наприклад, вагони, які колись перевозили худобу, зараз використовуються для в'язнів, утворюючи контрастне протиставлення. Також описуються явища, де зовнішність красива, але за ними приховані жахливі події.

Розглядається несправедливе ставлення до покоївки Гелени Гірш та її відносини з Амоном, що виражаються через синці на її обличчі та діалоги персонажів про це.

У романі Томаса Кініллі знаходимо численні вирази іронії, в яких порівняння виступають одним з форм виразного засобу. Наприклад, у виконанні музики брати Роснери, талановиті музиканти-в'язні, співали з таким вмінням, наче працювали на фабриці, де кожен робочий мав усвідомлення загрози, що чекала на нього, будто його доля була під великим питанням. Сюжет розгортається також навколо сцени, де Оскар Шиндлер поцілував Гелену Гірш, визнаючи, що це був не лише звичайний поцілунок. Це став виразом співчуття та початком внутрішнього перетворення героя. Символічною стала його дія, коли він дарував цукерку Гелені не для того, щоб задовольнити голод (адже вона була покоївкою і не голодувала), або для моральної підтримки дівчини, яка страждала від ситуації, що призвела до страждань її співвітчизників. Крім того, Шиндлер допомагає й іншій дівчині, яка намагалася врятувати молодшу сестру, передаючи йому гроші, які вона таємно збирала. Ці дії, як зазначає письменник, не лише не були марними, але й надзвичайно значущими, відкриваючи новий рівень значення мотиву купівлі євреїв. Якщо у Гоголя у «Мертвих душах» цей мотив свідчить про аморальність героїв, то у «Списку Шиндлера» купівля людей вже визначається турботою про їхнє порятунок.

Ми дослідили різноманітні методи передачі емоцій у літературній версії роману Томаса Кініллі «Список Шиндлера». Використання мовних засобів та структурних особливостей твору виявилось ключовим для створення емоційного контексту.

Зокрема, ми розглянули різноманітні мовні прийоми, такі як описові техніки, використання метафор та порівнянь, які вдало передають емоційне навантаження та сприяють вираженню емоцій у тексті. Ми проаналізували, як структурні особливості роману, такі як діалоги та напруженість сюжетних поворотів, впливають на емоційний контекст твору, надаючи йому глибину та емоційне наповнення.

Ми вивчили персональний підхід автора до відтворення емоцій. Тут ми звернули увагу на специфіку авторського стилю, який відображається у передачі емоційного виміру твору, а також на вплив поглядів та досвіду письменника на емоційну глибину роману. Узагальнюючи, можна сказати, що майстерно використані мовні, структурні та авторські засоби у романі створюють багатогранний емоційний світ, що глибоко впливає на читача, роблячи читання захоплюючим та емоційно насиченим досвідом.

3.2. Способи відтворення емотивних одиниць у кінематографічній версії

Основний емоційний вплив у кіно може бути досягнутий через камерні рухи та кадрування. Різні кути зйомки та камерні рухи можуть впливати на сприйняття глядача, підсилюючи емоційний зміст сцени. Крупні плани обличчя, наприклад, можуть викликати більшу емоційну зв'язок з персонажами, тоді як панорамні кадри можуть створювати більш загальний настрій чи атмосферу.

Кольори та освітлення також є ключовими елементами для створення емоційного фону у фільмі. Вони можуть викликати певний настрій або навіть відтворювати внутрішні стани персонажів через палітру кольорів та світлові ефекти. Таким чином, вони додають глибину та інтенсивність сценам, що сприймаються глядачем.

Використання камерних ракурсів у кіно – це ключовий засіб, який може підсилити емоційну напругу в фільмі. Камера може змінювати своє положення та орієнтацію, що дозволяє розкривати персонажів з різних точок зору. Наприклад, камера може зближуватися до обличчя актора під час виконання емоційно насичених сцен для підвищення інтимності з глядачем або використовувати широкі панорами для передачі величчя та важливості певних моментів у фільмі.

Роль кольорів, освітлення та монтажу в кіно також відіграють важливу роль у передачі емоцій. Вибір кольорів у сцені або в певному кадрі може підсилити настрій

та емоційну палітру. Наприклад, теплі та насичені кольори можуть створювати враження затишку та радості, в той час як холодні та темні відтінки можуть підкреслити напругу чи тривогу. Освітлення важливе не лише для створення атмосфери, але й для підкреслення важливих емоційних моментів. Що стосується монтажу, він впливає на ритм та темп фільму, що може значно змінити сприйняття емоцій глядачами.

Неменш важливим елементом є монтаж та переходи між сценами. Вони можуть впливати на емоційну динаміку фільму, створюючи напруження або, навпаки, підсилюючи відчуття спокою. Наприклад, стрибки в часі чи несподівані переходи можуть викликати напругу та зміну настрою.

Звуковий дизайн та музика відіграють також значну роль у передачі емоцій. Звукові ефекти, звуковий дизайн та музика можуть створювати атмосферу, підсилювати драматизм сцен, або підкреслювати конкретні емоції, тим самим максимально залучаючи глядача до відчуття сцени.

Використання спецефектів та візуальних технік, таких як комп'ютерна графіка, може створювати вражаючі сцени, які спонукають глядача відчувати емоційне напруження чи специфічні емоції, викликаючи неповторні враження.

Акторська гра у кінематографічній версії має вирішальне значення для передачі емоцій та створення глибини персонажів. Інтерпретація персонажів акторами є ключовим аспектом у створенні емоційно заряджених моментів. Майстерність акторів виявляється у їхній здатності відтворити внутрішній стан персонажів через міміку, жест, тон голосу та виразне акторське мистецтво.

Мімічні рухи акторів, їхні емоційно заряджені вирази обличчя, дозволяють передати глибину переживань персонажів. Через вмільний вибір жестів, поз, рухів, актори відтворюють внутрішній конфлікт та емоційний стан персонажа, надаючи глядачеві можливість глибше відчути та зрозуміти його. Тон голосу, його інтонація, тембр і емоційне забарвлення відіграють важливу роль у передачі емоцій персонажів.

Акторське вміння контролювати голосові можливості дозволяє точно передавати настрій, стан персонажа, підсилюючи емоційність сцени.

Актори своєю майстерністю можуть робити сцени більш інтенсивними, створюючи глибину і реалізм переживань персонажів. Їхня здатність поглибити емоційний контекст та передати внутрішній світ героїв стає ключовим фактором у створенні емоційно насичених моментів, які сприймає глядач.

Акторське мистецтво в кіно відіграє ключову роль у відтворенні емоцій та створенні відповідної атмосфери в фільмі. Наприклад, в «Списку Шиндлера» емоційний діапазон персонажів надзвичайно різноманітний. Роль Оскара Шиндлера, яку відіграв Ліам Нісон, вражає своєю глибиною. Він здатен передати багато внутрішніх переживань через свою акторську майстерність: від моральних сумнівів до внутрішньої трансформації.

У сценах, де Шиндлер виражає співчуття чи невпевненість, актор вдало передає ці почуття через міміку та жестів. Іншим прикладом є персонаж Амона Гьота, виконаний Ральфом Файнсом. Його акторська гра демонструє психологічну складність та внутрішні конфлікти, що відображають його безжальність та жорстокість. Переходи від маніпуляційного стилю до насильницьких вчинків створюють враження непередбачуваності та загрози, змінюючи атмосферу сцен, де він з'являється.

Важливо зазначити, що роль актора не тільки в передачі окремих емоцій, але і у створенні загальної атмосфери фільму. Їхні емоційні висловлення взаємодіють, щоб утворювати емоційно насичені сцени, які впливають на загальне враження від перегляду. Через акторське мистецтво кожен персонаж стає відчутним і реальним, роблячи глядача співчутливим та залученим до їхніх життєвих сюжетів.

Зйомка та образне вираження у кінематографічній версії роману «Список Шиндлера» грають вирішальну роль у передачі емоцій та впливі на глядача. Кожен кадр, створений режисером та оператором, має величезне значення у формуванні емоційного сприйняття глядача.

Символіка та метафори, використані у візуальному вираженні, глибоко проникають у світ персонажів та сюжет, сприймаються глядачем як ключові елементи, що підсилюють емоційний зв'язок із сюжетом. Візуальні елементи, такі як кольори, композиція кадрів, освітлення та образи, не лише ілюструють події, але й створюють окремі асоціації та враження. Режисерські рішення щодо обрання ракурсів, камерних рухів, а також вибір локацій і декорацій, мають потужний вплив на сприйняття глядача. Вони допомагають передати емоційний стан персонажів, показати їхні внутрішні переживання та створюють атмосферу, що має емоційне навантаження.

Образне вираження у кадрах забезпечує багатогранність та глибину емоційного сприйняття глядача. Символіка, яка може бути виражена через образи або розташування персонажів у візуальному полі, розкриває тонкі емоційні відтінки та інтимні аспекти їхнього стану. Такі елементи візуальної мови важливі для створення емоційного зв'язку з аудиторією та поглиблення розуміння характерів та їхньої психології.

Звуковий супровід та музична підтримка у кінематографічній версії «Списку Шиндлера» передає емоції та створює атмосферу фільму. Роль звукового дизайну виявляється через використання різних елементів звуку, таких як голоси персонажів, звукові ефекти та акустичні особливості, що можуть суттєво впливати на глядача.

Звукові ефекти, такі як шепіт, вибухи, музика або тихі звуки навколишнього середовища, мають здатність підсилити або змінити емоційний стан глядача. Вони створюють певну атмосферу в сценах, підсилюють драматизм або затишок, що істотно впливає на сприйняття глядача й поглиблює емоційний зв'язок з фільмом. Музичний супровід також відіграє ключову роль у передачі емоцій. Мелодії, їхні ритми та інструментальне оформлення можуть підкреслити емоційні переживання персонажів або відобразити атмосферу певної сцени. Зміна темпу, гучності чи настрою музики може збільшити напругу, створити відчуття піднесення або підсилити емоційну глибину фільму.

Звук та музика у кіно відіграють вирішальну роль у передачі емоцій та створенні атмосфери. В «Списку Шиндлера», це особливо помітно через використання музичного супроводу та звукових ефектів. Наприклад, у важливих сценах, музика може підкреслити або підвищити емоційний навантаження. Мелодія, яка супроводжує певний момент, може підсилити настрій або підкреслити драматичність ситуації.

Для створення емоційно насичених сцен, звукові ефекти відіграють ключову роль. Наприклад, звуки війни, крики чи стрільба можуть перенести глядача безпосередньо у середовище подій, підсилюючи напругу та драматичність. У фільмі «Список Шиндлера» розгорнуті звукові ефекти були використані для передачі паніки, страху та безпорадності, переносячи глядача на той час і викликаючи у нього відчуття реалістичності.

Звукова доріжка також може викликати певний емоційний настрій. Наприклад, використання певних музичних мотивів або звукових ефектів може створювати напруження, підсилювати драму або навіть створювати ефект очікування.

Ці ефекти сприяють враженню від фільму та поглиблюють емоційне занурення глядача в події, що відбуваються на екрані. Вони не лише допомагають передати емоції, але й впливають на загальний емоційний стан аудиторії, змінюючи спосіб сприйняття кожної сцени та персонажів.

Відповідно до сценарію та емоційного заряду кожної конкретної сцени, звуковий дизайн та музична підтримка мають змогу використовувати широкий спектр звуків та музичних тем для підсилення та передачі багатогранності емоційного відтінку фільму.

Адаптація літературного матеріалу у кінематографічну версію може внести певні зміни в емоційний контекст роману. У «Списку Шиндлера» кінорежисер вдається до різних прийомів, які змінюють емоційний досвід глядача порівняно з літературним оригіналом.

Наприклад, в книзі може бути більше простору для внутрішніх монологів персонажів, які викликають певні емоції у читача через особистий наратив. У кіно ж, ці моменти часто перетворюються на візуальні образи та виразне гримасування акторів, що робить їхні емоції більш очевидними та доступними для аудиторії. Наприклад, сцени страждань героїв у фільмі можуть бути подані більш інтенсивно через використання візуальних ефектів та музики, ніж це можна передати через словесний опис у книзі.

Крім того, деякі епізоди або характеристики персонажів можуть бути змінені або виключені у фільмі через обмеження часу або налаштування на аудиторію. Це може вплинути на сприйняття тих чи інших сцен та персонажів у контексті їхньої емоційної ваги.

Порівняно з літературними засобами, кінематографія може використовувати різні техніки, такі як камерні ракурси, монтаж, використання кольорів та освітлення для вираження емоцій або підсилення психологічних аспектів персонажів. Це дозволяє створювати особливу емоційну глибину та інтенсивність, що може відрізнитися від способів передачі емоцій у літературному варіанті.

Наведемо декілька прикладів:

Schindler - "I could have got more out. I could have got more. I don't know. If I'd just... I could have got more."

Шиндлер – «Я міг би врятувати більше. Я міг би врятувати більше. Я не знаю. Якби я тільки... Я міг би врятувати більше [55].»

Аналізуючи цей вислів емоційно навантаженого моменту із фільму «Список Шиндлера», можна виділити кілька мовних засобів, які підсилюють емоційність висловлення. Українською мовою Шиндлер повторює фразу «Я міг би врятувати більше» двічі. Це створює враження невпевненості та невеличкої обтяженості відчуттям пропущених можливостей. Фраза «Я не знаю. Якби я тільки...» вказує на роздуми та жалю за можливим прогавленим шансом. Вживання умовного способу

підсилює враження втрати та невизначеності. «Я міг би врятувати» та «Якби я тільки...» використовують особисті та вказівні займенники, що підкреслює особистий характер емоцій Шиндлера та його внутрішню боротьбу. Короткі речення («Я міг би врятувати більше», «Я не знаю», «Якби я тільки...») створюють ритмічність та наголошують на кожному окремому висловленні, підсилюючи емоційний зміст. Вживання слів «врятувати» та «більше» має сильний підтекст і вказує на важливість кожного врятованого життя та можливість зробити більше. Це лексичне вираження підсилює етичний та моральний аспект ситуації.

Goeth - "The list is an absolute good. The list is life."

Гет – «Список – абсолютне добро. Список – це життя.»

Аналізуючи цей вислів емоційно завантаженого моменту із фільму «Список Шиндлера», можна виділити кілька мовних засобів, які підсилюють емоційність висловлення. Українською мовою Шиндлер повторює фразу «Я міг би врятувати більше» двічі. Це створює враження невпевненості та невеличкої обтяженості відчуттям пропущених можливостей. Фраза «Я не знаю. Якби я тільки...» вказує на роздуми та жалю за можливим прогавленим шансом. Вживання умовного способу підсилює враження втрати та невизначеності. «Я міг би врятувати» та «Якби я тільки...» використовують особисті та вказівні займенники, що підкреслює особистий характер емоцій Шиндлера та його внутрішню боротьбу. Короткі речення («Я міг би врятувати більше», «Я не знаю», «Якби я тільки...») створюють ритмічність та наголошують на кожному окремому висловленні, підсилюючи емоційний зміст. Вживання слів «врятувати» та «більше» має сильний підтекст і вказує на важливість кожного врятованого життя та можливість зробити більше. Це лексичне вираження підсилює етичний та моральний аспект ситуації.

Загалом, ці мовні засоби допомагають створити враження глибокого емоційного переживання головного героя та відзначити його розчарування себе.

Фраза «Список – абсолютне добро» містить в собі парадокс, що створює певний емоційний контекст. В словах «абсолютне добро» закладена іронія, оскільки Гет,

головний антагоніст, використовує поняття «добро» у відчутті жаху та аморальності. Повторення «Список» в обох частинах фрази створює ритмічність та підсилює акцент на цьому понятті. Це допомагає закріпити ідею «списка» як основи, абсолютного добра та життя.

Вибір слів «абсолютне добро» та «це життя» створює емоційне зіткнення і підкреслює амбівалентність висловлення. Такий лексичний вибір створює ефект несподіваності та непередбачуваності.

Структура фрази, де «Список – абсолютне добро. Список – це життя», передає послідовність думок, але також може викликати деяке відчуття монотонності та безперервності, що відображає стереотипність та брутальність поглядів Гета.

Тон інтонації визначається в даному висловленні як владарюючий та авторитарний, що підкреслює рішучість Гета в своїх переконаннях. Це може викликати в слухачів відчуття погодження або відрази.

Узагальнюючи, висловлення Гета відзначається використанням мовних засобів, які створюють парадоксальний та контрастний емоційний фон, роблячи його висловлення запам'ятовуваним та виразним.

Survivor - "We are free, but at what cost?"

Вживший – «Ми вільні, але за яку ціну?»

Фраза «Ми вільні, але за яку ціну?» містить в собі парадокс, що створює контраст між радістю визволення та витратами чи втратами, які були заплачені за цю свободу. Це створює відчуття емоційного змішання та амбівалентності. Вибір слів «ми вільні» та «за яку ціну» створює суперечливість та викликає роздуми про те, чи є справжній рахунок за отриману свободу. Це лексичне вираження підсилює дубієві емоції вижившого. Вживання запитання в кінці фрази («...але за яку ціну?») підсилює змішані емоції та ставить слухача в роздуми. Запитання виражає неспокій та невизначеність, що виникають внаслідок здобуття свободи в таких умовах.

Тон інтонації визначається як скорботний та питальний, що підкреслює емоційну вагу питання та розчарування вижившого. Це може викликати в слухачів співчуття та роздуми. Використання особистого займенника «ми» робить висловлення спільним для всіх виживших, але підкреслює індивідуальний досвід та почуття кожного з них.

Загалом, мовні засоби висловлення вижившого відображають глибокі та змішані емоції, що виникають внаслідок визволення, і покладають акцент на важкість підтримання раціонального сприйняття свободи в умовах страху та трагедії.

Schindler - "This pin... two people. This is gold. Two more people. He would have given me two for it, at least one. One more person. A person, Stern. For this."

Шиндлер – «Ця булавка... дві людини. Це золото. Ще дві людини. Він би дав мені дві, принаймні одну. Ще одна людина. Людина, Штерн. За це». Вживання слів «ця булавка», «золото», «дві людини», «ще дві людини», «ще одна людина» створює образ цінних предметів, які мають велику вартість. Лексичний вибір підсилює етичний та моральний аспект звернення Шиндлера. Фраза «Дві людини. Це золото. Ще дві людини. Ще одна людина» має ритмічну структуру, яка підкреслює тривожний характер звернення. Ритм та тривожність допомагають передати напруження та емоційну глибину ситуації. Звернення до імені «Штерн» персоналізує звернення, роблячи його більш особистим та емоційно завантаженим. Це звернення може викликати співчуття та внутрішні роздуми. Повторення «Дві людини», «Ще дві людини», «Ще одна людина» підсилює ефект та акцентує важливість кожного врятованого життя. Повторення створює ритмічність та підсилює емоційний зміст.

В сценах використано лексичні одиниці, які несуть в собі не лише інформацію, але і емоційне забарвлення. Наприклад, «грає захоплюючу мелодію» або «ця булавка... дві людини. Це золото.» Вживання метафор та алегорій в сцені з фортепіано (мелодія як відображення почуттів) та в зверненні Шиндлера (булавка як символ життя) додає глибини та образності, що підсилює емоційний вплив. Повторення вживається для підсилення певних ідей та наголошення на їхній важливості.

У зверненні Шиндлера повторення «Дві людини», «Ще дві людини», «Ще одна людина» має силу звернення за врятованих життів. Використання запитань в сцені з визволення Аушвіцу підсилює внутрішній конфлікт та невизначеність. Наприклад, «Ми вільні, але за яку ціну?» викликає до роздумів і розгляду різних емоційних відтінків. Вживання особистого займенника, як у висловленні «Ми вільні», або особистого імені, як у зверненні Шиндлера до «Штерна», надає висловленню особистого характеру та підкреслює особисті емоції героїв.

Ці способи вживання емотивних мовних одиниць допомагають створити висловлення, які не лише передають інформацію, але й викликають в слухача або читача емоційний відгук та глибокі переживання.

"Mother tearfully bids farewell to her children before they are taken away."

«Мати сльозами прощається з дітьми перед тим, як їх заберуть.»

У літературному описі використано слово "tearfully" для передачі емоційно зарядженого моменту прощання. Це слово надає сцені глибшого емоційного відтінку, вказуючи на тугу та сум у матері під час розлуки з дітьми.

"Courage in Captivity: Defiant Speech"

"In the face of adversity, a prisoner delivers a defiant and inspiring speech."

«Навіть у неволі в'язень виголошує рішучу та натхненну промову [55].»

В англійському описі використано слова "defiant" та "inspiring" для характеристики промови в'язня. Український варіант використовує «рішучу та натхненну,» що також передає визначену духом стійкість та натхнення в цьому важкому контексті.

"A hidden love story unfolds amidst the chaos and danger of war."

«В коханні таємниця розкривається серед хаосу та небезпеки війни.»

Використання слів «таємниця розкривається» передає враження таємності та загадковості у коханні, що розгортається в умовах хаосу війни.

"You know, I know you... What you want is your own sub-camp..."

«Я знаю, чого Ви хочете... Ви хочете табір, але свій маленький... Ви розумієте, що для цього треба? Все не так просто...»

"You know, I know you... What you want is your own sub-camp. Do you have any idea what's involved? The paperwork alone? Forget you've got to build the fucking thing, getting the fucking permits is enough to drive you crazy..."

Обидва варіанти передають тон іронії та роздратування. Використання "fucking" в англійському варіанті підсилює негативне ставлення та стрес, які спричинені труднощами в організації табору.

«Оскар Шиндлер: Ну, а я німець! Ось і познайомилися!»

Oskar Schindler: Well, I'm a German, so there we are [55].

Фраза «Well, I'm a German» відображає відчуття національної ідентичності та самопевності героя, Оскара Шиндлера. У даному контексті це може бути використано для вираження своєї особистої ідентичності, зазначаючи свою національність. В іронічному контексті, можливо, він усвідомлює своє національне походження в контексті навколишньої ситуації або взаємодії з іншими персонажами.

Оскар Шиндлер як персонаж може використовувати цю фразу для вираження своєї особистої гордості чи, навпаки, взяття на себе відповідальності. Він може свідомо підкреслювати свою національність, особливо в умовах Другої світової війни, коли відносини між національностями мали велике значення.

Іронічний підтекст може виникнути, наприклад, якщо герой використовує це висловлювання в контексті, де його національність може впливати на його відносини з іншими персонажами або на хід подій. Це може бути відзначено тоном голосу, мімікою або ситуацією взагалі, що робить це висловлювання не тільки заявою факту, але й способом вираження особливого ставлення або емоцій героя.

3.3. Зіставлення способів відтворення мовних одиниць у літературній та кінематографічній версіях.

Порівняння між літературною та кінематографічною версіями важливо для визначення того, як автор та режисер використовують різні мовні засоби для досягнення емотивності та враження на аудиторію. В літературній версії може бути використано різноманітні літературні засоби, такі як метафори, порівняння та інші образні засоби, для поглиблення емоційного враження від сцен. Автор має можливість розкривати внутрішні думки та почуття персонажів через описи та внутрішні монологи. У кінематографічній версії режисер використовує візуальні та звукові елементи, такі як камера, монтаж, музика та акторська гра, для створення емоційно насичених сцен. Один момент може бути виражений через вираз лиця, жестів, музичного супроводу та інших кінематографічних засобів. Зіставлення цих версій дозволяє визначити, як різні мовні засоби використовуються для досягнення одних і тих самих емоційних та драматичних ефектів в обох видах мистецтва. Це також допомагає розкрити унікальні аспекти кожного виду мистецтва та їх вплив на сприйняття аудиторією.

«Заклик Шиндлера: емоційне звернення»

"Schindler held the pin in his hands, each detail reflecting the responsibility for human lives. His voice trembled as he urged Stern to save one more person, placing gold in his hands."

or

"The camera carefully frames Schindler, holding the pin. His voice, filled with emotion, resonates against the backdrop of trading. He speaks about the value of each person, attempting to save as many lives as possible. The cinematic depiction conveys a mixed emotional impression of the pivotal moment [55]."

У літературній версії використовується метафора "each detail reflecting the responsibility for human lives," яка підкреслює вагу вирішального моменту. Голос Шиндлера описується як trembling, що надає йому людськості та вразливості в цьому моменті.

У кінематографічній версії акцент робиться на візуальних і звукових елементах. Камера уважно кадрує героя, підкреслюючи його емоційний стан. Також використовується фонові музикальні аранжування, що доповнює емоційний зміст сцени. Обидва підходи доповнюють один одного, створюючи багатогранний образ та емоційно насичену атмосферу.

«Шиндлер стояв неподалік, дивлячись на людей, які йшли до вагонів. Його серце стискалося від безпомічності перед розлукою з тими, кого він міг би врятувати. Він відчував відповідальність за кожного, хто зникає вдалеку.»

Літературний опис використовує слова «серце стискалося» для передачі емоційного стану Шиндлера. Мовні засоби, такі як «безпомічність» і «відповідальність», підсилюють враження від його емоційно важливого моменту, підкреслюючи його внутрішню боротьбу.

Кінематографічна версія – (сцена, де Шиндлер дивиться на людей, що йдуть до вагонів. Вираз обличчя виражає безпомічність та внутрішню боротьбу. Музичний супровід підкреслює драматизм ситуації.)

У кінематографічній версії використовуються візуальні та звукові елементи для досягнення емоційної насиченості. Вираз обличчя головного героя, музичний фон і кадри вагонів створюють інтенсивні враження, аналогічні тим, які можна відчути

читаючи літературну версію. Обидва варіанти висвітлюють емоційний внутрішній стан Шиндлера та підкреслюють його відношення до ситуації. Літературна версія працює з різними літературними засобами, тоді як кінематографічна версія використовує візуальні та звукові засоби для досягнення того ж самого емоційного ефекту.

"Schindler stood nearby, watching people heading towards the train cars. His heart constricted with helplessness in the face of parting with those he could have saved. He felt a responsibility for each person disappearing into the distance[55]."

Літературний опис використовує слова "heart constricted" для передачі емоційного стану Шиндлера. Мовні засоби, такі як "helplessness" і "responsibility," підсилюють враження від його емоційно важливого моменту, підкреслюючи його внутрішню боротьбу.

(Сцена, де Шиндлер дивиться на людей, що йдуть до вагонів. Вираз обличчя виражає безпомічність та внутрішню боротьбу. Музичний супровід підкреслює драматизм ситуації.)

У кінематографічній версії використовуються візуальні та звукові елементи для досягнення емоційної насиченості. Вираз обличчя головного героя, музичний фон і кадри вагонів створюють інтенсивні враження, аналогічні тим, які можна відчутися читаючи літературну версію.

Обидва варіанти висвітлюють емоційний внутрішній стан Шиндлера та підкреслюють його відношення до ситуації. Літературна версія працює з різними літературними засобами, тоді як кінематографічна версія використовує візуальні та звукові засоби для досягнення того ж самого емоційного ефекту.

"One Polish Jew who understood what was happening better than most people in Krakow was Itzhak Stern, chief accountant at J C Buchheister and Company and an expert on Jewish law and religious texts. One day in October his new German bosses called him into the director's office as usual. They understood very little about the factory they were

now running and relied on Stern to guide them. The thin, intellectual Jew entered the big office and was introduced to Oskar Schindler and Ingrid, a beautiful young Sudeten German who had recently become the manager of a Jewish tool factory. They were an elegant, stylish couple, full of confidence and clearly in love with one another. They would go far under this new system. 'Herr Schindler,' the German director said, 'this is Itzhak Stern. He understands this factory and can also help you with information about other local industries.' According to the rules of the day, Stern said, 'I have to tell you, sir, that I am a Jew.' 'Well,' Schindler confessed with a smile, 'I'm a German. So let's talk business.'

«Один польський єврей, який краще за більшість людей у Кракові розумів, що відбувається, був Іцхак Штерн, головний бухгалтер у компанії J C Buchheister та експерт з єврейського права та релігійних текстів. Одного жовтневого дня його нові німецькі начальники, як завжди, викликали його в кабінет директора. Вони мало розуміли в справах фабрики, якою тепер керували, і поклалися на Штерна. Тонкий, інтелектуальний єврей увійшов у великий офіс і познайомився з Оскаром Шиндлером і Інгрід, красивою молодого судетською німкою, яка нещодавно стала керівником єврейської інструментальної фабрики. Вони були елегантною, стильною парою, повною впевненості і явно закоханою одне в одного. Під цією новою системою їм відкрилися великі можливості. «Герр Шиндлер», сказав німецький директор, «це Іцхак Штерн. Він розуміє цю фабрику і також може допомогти вам інформацією про інші місцеві галузі промисловості». Згідно з тимчасовими правилами, сказав Штерн, «я повинен сказати вам, сударю, що я єврей». «Ну», визнав Шиндлер з посмішкою, «я німець. Так що давайте говорити про бізнес [55]».

Відзначається емоційний фон у відомостях про Іцхака Штерна, що розуміє, що відбувається, і його роль у важливому моменті. У фразі «Що ж, зізнаюся, я німець. Так що давайте говорити про бізнес,» ми бачимо легкість у тоні та посмішку Оскара Шиндлера, що може вказувати на певний сарказм чи іронію. Це створює інтригуючу атмосферу та емоційний нюанс в сцені, де розглядаються важливі питання національної та особистісної ідентичності в умовах війни. У фразі «Що ж, визнаюся, я німець. Так що давайте говорити про бізнес,» відчувається емоційне замішання,

оскільки головний герой визнає свою національність в контексті, де національність виявляється важливою. Тон та посмішка Шиндлера можуть вказувати на його розуміння складнощів, які виникають внаслідок національних відмінностей. При цьому можна відчувати певну іронію або сарказм, що надає сцені додаткового емоційного шару. Опис Штерна як «тонкого, інтелектуального єврея» і пари Шиндлера і Інгрід як «елегантної, стильної пари, повної впевненості і закоханої одне в одного» створює контрастну картину. Цей контраст підкреслює несподіваність їхнього об'єднання та створює емоційний нюанс у сцені. Фраза «давайте говорити про бізнес» відображає практичний та раціональний підхід Шиндлера до ситуації. Це може вказувати на його здатність розділяти особисті та національні питання для досягнення своїх бізнес-цілей.

У цьому контексті, автор використовує різні мовні засоби для передачі емоційної глибини ситуації, враховуючи національні й особисті аспекти відносин між персонажами.

“After their coffee, Oskar suggested a change in the betting. ‘I’ll need a housekeeper when I return to Czechoslovakia. It would be very difficult to find a servant as intelligent and well trained as Helen Hirsch. Let’s play one more game and if you win, I’ll pay you double the amount on the table. But if I win, then you give me Helen Hirsch for my list.’ ‘Let me think about that,’ said Goeth. ‘Come on,’ encouraged Oskar. ‘She’s going to Auschwitz anyway.’ Oskar tried to keep the tone of the conversation light, but he got up and found some official-looking paper and wrote: By my authority the name of Helen Hirsch should be added to any list of skilled workers to be moved to Herr Oskar Schindler’s factory in Zwittau. The card game did not last long, Oskar’s luck continued and soon an angry Amon Goeth signed the paper Oskar had prepared. Out in her kitchen, Helen Hirsch had no idea that she had been saved over cards, but Schindler later talked about his evening with the commandant to Itzhak Stern, and soon rumours of Oskar’s plan spread through Plaszow. There was a Schindler list, and it was worth everything to be on it.”

«Після кави Оскар запропонував змінити ставки. «Мені знадобиться господиня, коли я повернуся в Чехословаччину. Буде дуже важко знайти служницю таку розумну і добре навчену, як Гелена Гірш. Давайте зіграємо ще одну гру, і якщо ви виграєте, я заплачу вам удвічі більше суми на столі. Але якщо я виграю, то ви давайте мені Гелену Гірш для мого списку». «Дайте мені подумати», сказав Гет. «Давай», підбадьорив Оскар. «Вона все одно йде до Освенціма». Оскар намагався утримати бесіду у легкому тоні, але він підвівся і знайшов офіційний папір і написав: Згідно з моєю владою ім'я Гелени Гірш повинно бути додане до будь-якого списку кваліфікованих працівників для переміщення в фабрику Герра Оскара Шиндлера в Цвіттау. Гра в картки не тривала довго, вдача Оскара продовжувалася, і невдоволений Амон Гет підписав папір, який підготував Оскар. У своїй кухні Гелена Гірш не знала, що її врятували через картки, але пізніше Шиндлер розповідав про свій вечір з комендантом Іцхаку Штерну, і скоро чутки про план Оскара поширилися по Плажову. Був список Шиндлера, і все було варте того, щоб бути в ньому [55].»

В цьому уривку відзначається напружена ситуація, де Оскар Шиндлер використовує гру в картки для врятування Гелени Гірш. Емоційність сцени підкреслюється не тільки ставками, але й способом, яким вони обговорюють умови гри. Це створює атмосферу ризику та несподіваності. Емоційний навантаження зростає, коли ставки стають особистими і життєвими. Шиндлер підкреслює її розум та навчання, що робить її винятковою серед інших служниць. Це робить сцену більш емоційно насиченою, оскільки вона стає об'єктом важливої угоди. Акцент на тому, як Оскар готує документ, підкреслює його впевненість та вплив у цій ситуації. Реакції обох персонажів додають емоційного напруження. Гет є невдоволеним, а Гірш несвідомо стає предметом важливої угоди, що підсилює драматичність моменту.

У цій сцені мовні засоби використовуються для створення емоційного фону, що робить цей епізод значущим в контексті розповіді.

In his office Oskar was questioned about his connections with Amon Goeth. 'I do have a few of Commandant's Goeth's suitcases here,' Oskar told the men. 'Fie asked me to keep them for him while he was in prison.' And even though the Gestapo found nothing except Amon Goeth's non-military clothes in the suitcases, they arrested Oskar. 'You have no right to arrest him,' shouted Emilie Schindler. 'Explain what he has done. What is his crime? The people in Berlin won't be happy about this.' 'Darling, please, don't worry,' Oskar quietly advised his wife. 'But please call my friend Victoria Klonowska and cancel my appointments.' Emilie knew what this meant. Klonowska would do her trick with the telephone again, calling Oskar's important friends and relying on them to get him out of this mess. The Gestapo men took Oskar back to Krakow by train, to the prison he had stayed in during his first arrest. Again he had a comfortable room, but this time he was genuinely frightened about what might happen. He knew that the Gestapo's methods for making prisoners confess were cruel and dangerous.

«У своєму офісі Оскара допитували про його зв'язки з Амоном Гетом. «Так, у мене є кілька чемоданів коменданта Гета тут», сказав Оскар чоловікам. «Він попросив мене залишити їх для нього, коли він буде в тюрмі». І навіть хоча Гестапо не знайшло нічого, окрім неінформованого одягу Амона Гета в чемоданах, його арештували. «Ви не маєте права його арештувати», кричала Емілі Шиндлер. «Поясніть, що він зробив. Який його злочин? Люди в Берліні не будуть щасливі з цього.» «Любий, будь ласка, не хвилюйся», тихо порадив своїй дружині Оскар. «Але, будь ласка, зателефонуй моїй подрузі Вікторії Клоновській і скасууй мої призначення». Емілі знала, що це означає. Клоновська знову виконає свій трюк з телефоном, зателефонує важливим друзям Оскара і буде розраховувати на їх допомогу, щоб вивести його з цього хаосу. Чоловіки з Гестапо повернули Оскара до Кракова поїздом, до в'язниці, де він перебував під час свого першого арешту. Знову в нього була комфортабельна кімната, але цього разу він справді боявся того, що може трапитися. Він знав, що методи Гестапо для змушення в'язнів зізнаватися були жорстокими і небезпечними [55].»

У цьому уривку виділяється напружена сцена, де Оскар Шиндлер потрапляє під допит Гестапо та арешт. Емоційність сцени підкреслюється використанням таких мовних засобів. Спроба пояснити наявність чемоданів Гета підкреслює його рішучість та вміння обходити ситуацію. Її крик та невдоволеність вказують на страх та відчай перед можливим арештом Оскара. Тон поради Оскара своїй дружині вказує на те, що він усвідомлює серйозність ситуації, але водночас намагається заспокоїти дружину. Вона використовує свої зв'язки, щоб допомогти Оскару, що підкреслює його важливість в оточенні.

"Get off the train, just you two," the guard ordered. "What are your names?" When the women answered, the guard pulled something out of his pocket — not a gun, as the women had expected, but a letter for each of them. Then he told them about his trip to Auschwitz with their husbands and sons. "Could you let us get down under the train for a minute or two?" asked Mancini. Sometimes this was allowed if the train was ;! delayed and the prisoners needed to use the toilet. With the guard's permission, the two women quickly got under the train and Mancini let out the whistle she had used at Plaszow to communicate with her family. Soon the two boys saw them and were waving to their mothers. Olek held his arm up and pulled back his sleeve to show his mother that he had a tattoo; Richard showed his too. They were 'permanent'. Then Olek held out his hand and showed his mother a few little potatoes he had: "Don't worry about me being hungry." Richard, the younger of the two boys, showed that he had some potatoes too, but he could not stop himself from saying, "Mama, I'm so hungry." Henry Rosner and Dolek Horowitz arrived at the fence while the women were still outside the train. By now the wives had read the letters from their husbands and understood the situation. "The tattoo!" Henry called proudly. His wife was happy about that, but worried because she could see that he was cold and sweating at the same time, being worked to death. There was little time now before the train left, and the guard wanted the women to get back on the train. "Look after Niusia," Dolek called out, trying to sound cheerful, and then the families were separated again. Nothing could surprise them any more. As the train moved away from Auschwitz, the women knew that this was their last chance. Many of them would die within days 80if they did not get some food and

rest; another concentration camp would finish them all. In the cold dawn of the second day, the train stopped and the women were ordered out. They climbed out of the boxcar and smelled the air, which was painfully cold but fresh and clean. They were marched to a large gate and behind it they could see several large chimneys and a group of SS guards"

«Зійдіть з поїзда, тільки ви дві,» велів сторож. «Як вас звуть?» Коли жінки відповіли, сторож витягнув щось із кишені – не пістолет, як очікували жінки, а лист для кожної з них. Потім він розповів їм про свою подорож до Освенціму з їхніми чоловіками та синами. «Можете спуститися під поїзд на хвилину чи дві?» попросила Манці. Іноді це дозволялося, якщо поїзд затримувався, і в'язні мали можливість скористатися туалетом. З дозволу сторожа, дві жінки швидко влізли під поїзд, а Манці випустила свисток, яким вона спілкувалася з родиною в Плажові. Скоро два хлопці побачили їх і махали матерям. Олек підняв руку і відкотив рукав, щоб показати своїй матері татуювання; Річард теж показав своє. Вони були «невидалимі». Потім Олек витягнув руку і показав своїй матері кілька маленьких картоплин: «Не переймайся, що я голодний». Річард, молодший з двох хлопців, також показав, що в нього є декілька картопель, але він не міг утримати себе від слів: «Мамо, я дуже голодний». Генрі Роснер і Долек Горовіц прибули до паркану, коли жінки ще були поза поїздом. Дружини вже прочитали листи від своїх чоловіків і розуміли ситуацію. «Татуювання!» з гордістю вигукнув Генрі. Його дружина була щаслива через це, але турбувалася, бо бачила, що його виснажують, він тут ізолюється. Часу було мало перед від'їздом поїзда, і сторож хотів, щоб жінки знову сіли на поїзд. «Піклуйтеся про Нюсю», закликав Долек, намагаючись звучати весело, і тоді родини знову були розділені. Нічого їх вже не могло здивувати. Коли поїзд від'їжджав від Освенціму, жінки знали, що це їх остання надія. Багато з них померли протягом декількох днів, якщо вони не отримають трошки їжі і відпочинку; інший концтабір завершив би їх усіх. В холодному світанку другого дня поїзд зупинився, і жінкам велено вийти. Вони вибрались з вагона і почули запах холодного, але свіжого повітря. Їх повели до великих воріт, а за ними вони бачили кілька великих димарів і групу солдатів СС» [55].

У літературній версії описано внутрішні думки та емоції героїв за допомогою словесних засобів. Описується напруження, що виникає під час допитування Оскара, а також його страхи та спроби утримати себе від зайвих емоцій. У кіно використано візуальні та звукові ефекти, щоб передати емоції героїв. Вираз обличчя, тіла акторів, музика та звукові ефекти грають важливу роль у створенні атмосфери напруження та страху. Зображення сцени з арештом більш динамічне та вражаюче, оскільки воно створюється не лише словами, але й візуальними та звуковими засобами. Обидві версії мають свої унікальні засоби передачі емоцій: літературна використовує мовні засоби, а кінематографічна – візуальні та звукові. У літературній версії читач може уявити внутрішні почуття героїв, тоді як у кіно глядач отримує більш комплексне враження через об'єднання різних мистецьких засобів.

У літературному тексті поглиблене вивчення внутрішніх почуттів героїв відбувається завдяки використанню різноманітних мовних засобів, які дозволяють читачеві зануритися у психологію персонажів та відчувати їхні емоції ближче. Письменник використовує деталізовані описи, щоб передати зовнішні та внутрішні аспекти героїв. Наприклад, він може описати вираз обличчя, позу, вираз очей тощо, що вказує на конкретний емоційний стан. Герої мають внутрішні монологи, де вони висловлюють свої думки, переживання та сумніви. Це дозволяє читачеві проникнути в глибину психіки персонажа та зрозуміти його мотивації та емоції. Часто відзначаються внутрішні конфлікти та роздуми персонажів, які розкривають їхні внутрішні конфлікти, сумніви чи вагання. Змішання описів та діалогів дає можливість читачеві бути свідком не лише зовнішніх подій, а й емоційно-заряджених обмінів думками та почуттями між персонажами. Використання символів та алегорій може додатково підкреслити емоційний стан героїв, розкриваючи їхні внутрішні конфлікти або розвиток персонажів.

Усі ці елементи дозволяють читачеві не лише спостерігати за подіями ззовні, але й відчувати та розуміти внутрішні переживання героїв, роблячи літературний текст більш емоційно насиченим та глибоким.

Літературний текст володіє унікальною можливістю вкладати читача в глибину внутрішнього світу героїв, забезпечуючи йому не тільки зовнішню картину подій, але й можливість відчувати та розуміти їхні внутрішні почуття та емоції. Описи в деталях дозволяють читачеві відчувати атмосферу та переживати разом із персонажами. Монологи відкривають внутрішні конфлікти та роздуми, дозволяючи читачеві зануритися в психологію персонажів. Внутрішні думки, що витікають із глибини свідомості героїв, роблять їхні мотивації та переживання більш доступними. Цей комплексний підхід дає читачеві можливість не лише спостерігати за дією, але і відчувати, переживати та співпереживати, роблячи читання більш іммерсивним та емоційно насиченим.

У літературному творі, автор витрачає значний обсяг тексту на ретельний розгляд та аналіз емоційних станів героїв. Цей підхід спрямований на створення глибокого занурення читача во внутрішній світ персонажів, дозволяючи відчувати їхні почуття, переживання та емоції. Автор розкриває внутрішні думки героїв через описи, монологи та інші літературні засоби, що сприяє створенню багатоаспектного портрету кожного персонажа. Це подання емоцій забезпечує читачеві можливість відчувати глибокі переживання героїв та співпереживати їм у різних життєвих ситуаціях. Автор деталізовано висвітлює не лише зовнішні події, але й внутрішні турботи, радості та печалі персонажів, роблячи акцент на їхніх емоційних переживаннях. Цей підхід до розкриття емоційних станів героїв визначає глибокий характер твору та сприяє формуванню емоційно насиченого літературного образу. Читач може відчувати та розуміти внутрішні конфлікти, радості та трагедії кожного героя, що робить читання більш інтенсивним та захоплюючим.

Засоби кінематографії відкривають широкі можливості для виразного відображення емоцій. Міміка акторів, їхні жести, образи, використання колірної палітри та композиція кадрів стають могутнім інструментарієм для передачі інтенсивних емоційних вражень. Кожен кадр, кожен витончений рух камери, кожна вибрана палітра кольорів мають потужний емоційний заряд, що сприяє глибокому сприйняттю глядачем переданих почуттів. Зокрема, міміка та жести акторів

дозволяють виразно передавати їхні внутрішні стани та реакції на події. Образи, створені режисером, можуть викликати конкретні асоціації та емоційні відгуки у глядачів. Використання кольору в кадрах може визначати настрій сцени та надавати йому певний емоційний відтінок. Кожен кадр кінофільму стає важливим елементом в створенні емоційного настрою та враження від перегляду.

Кінематографія відкриває безмежні можливості для передачі емоційних станів героїв через динамічні сцени, вдумливо обрані камерні кути та використання звукових ефектів. Динамічні сцени інтенсифікують емоційну напругу, передаючи героїчні моменти чи вибухи емоцій. Рух камери може підкреслити напрямок розвитку подій та акцентувати увагу на важливих моментах. Обрані камерні кути також грають важливу роль у створенні емоційного враження. Вони можуть наближати глядача до внутрішнього світу героя чи, навпаки, створювати дистанцію, що підсилює враження від сцени. Звукові ефекти в кіно відіграють ключову роль у передачі атмосфери та внутрішнього стану героїв, викликаючи в глядачів конкретні емоційні реакції. Кожен засіб використовується режисером для максимального занурення аудиторії в емоційну сутність подій та персонажів.

Літературна версія тексту надає глибину та можливість для внутрішньої інтроспекції героїв через описи, монологи та внутрішні думки. Автор ретельно розглядає та аналізує емоційні стани героїв, надаючи читачеві повний обсяг інформації, яка дозволяє глибше зрозуміти їхні внутрішні конфлікти та переживання. У свою чергу, кінематографія вражає засобами візуального та звукового мистецтва. Динамічні сцени, рух камери, камерні кути та використання звукових ефектів дозволяють передати емоційні стани героїв в більш виразний та непрямий спосіб. Кіно забезпечує можливість відчувати емоції через образи, міміку та атмосферу, створюючи багатогранні враження для глядачів.

Обидві версії, літературна та кінематографічна, відіграють важливу роль у трансформації та сприйнятті художнього твору, кожна з них привносить унікальні елементи та переваги, розширюючи спектр сприйняття аудиторії.

3.4. Складнощі у перекладі досліджених емотивних елементів роману

Художній текст, в основному, виражає світ емоцій та почуттів особистості через широкий спектр мовних засобів. Він володіє суттєвою емотивною складовою і використовує різноманітні мовні прийоми для творення художніх образів та передачі емоцій, які виражають об'єктивну дійсність. Переклад художнього тексту представляє собою виклик, оскільки він має передавати не лише сенс, але й емоційне забарвлення слова чи фрази, що може бути суб'єктивним [5].

Художній переклад – це вид творчості, де твір, що існує в одній мові, повністю відтворюється мовними засобами іншої мови, стаючи новим твором у нових умовах. У цьому процесі важливо зберегти емоційний настрій та тон оригіналу, навіть якщо це означає внесення деяких трансформацій чи адаптацій.

Під час перекладу емоційних елементів тексту виникає лакунізація та міжкультурна асиметрія через індивідуальний відбиток перекладача та різницю у культурних аспектах мов. Кожна мова може виражати прагматичний потенціал по-різному, що впливає на текст. Принципи кооперації у перекладі включають якість, кількість, релевантність і спосіб. Перекладач повинен уникати спотворень, зберігати обсяг інформації та чітко виражати інтенції автора. Також важливо уникати надмірних приміток і враховувати аудиторію перекладу.

Тому передача необхідного емоційного вмісту художнього твору становить виклик для перекладача. Йому треба знайти відповідні еквіваленти в мові перекладу, що мають той же комунікативний зміст, враховуючи складнощі відтворення конотативного значення мовного знаку. Сутність цих труднощів полягає у функціональному перекладі образів персонажів, необхідності збереження конотативної насиченості та неможливості використання всіх видів перекладацьких трансформацій, оскільки це може вплинути на комунікативний ефект.

За словами Л. Кушніної, українська та англійська мовні свідомості мають свої особливості, і завдання перекладача – мінімізувати асиметрію міжкультурної комунікації, транслюючи емоційно-оцінні коди обох культур.

Для цього необхідна адекватна емоційно-оцінна компетенція співрозмовників, яка охоплює розуміння культурних кодів, емоційних домінант, маркерів етнічної ідентифікації та володіння мовними засобами.

Додатковим фактором, який впливає на переклад, є гендерна приналежність перекладача, яка може впливати на ступінь насиченості тексту емоційними концептами. Це обумовлено тим, що чоловіки та жінки можуть використовувати різні засоби виразності та схильність до використання різних лексичних одиниць.

Отже, успішний переклад художніх текстів вимагає не лише віднайдення семантичних еквівалентів, а й створення функціональних еквівалентів, які викличуть аналогічні емоції у читача перекладу, які викликає оригінал у читача вихідної мови.

Переклад емотивних елементів роману має деякі складнощі через специфіку передачі емоційного забарвлення слів, яка може бути вкрай суб'єктивною. Важливо передати не лише сенс самого слова чи фрази, але й емоційний зміст, який воно несе.

Також, емотивність в тексті може мати культурні або контекстуальні нюанси, які можуть бути складні для відтворення в іншій мові. Часом вирази або емоційні відтінки мають глибоке значення в конкретному культурному контексті, що може втратитися або змінюватися під час перекладу.

Також, іноді певні емоційні стани, які виражаються через мову, можуть бути унікальними для певної культури або мови і мати відсутні або менш виразні відповідники у іншій мові.

У перекладі емотивних елементів роману важливо зберегти тон та емоційний настрій оригіналу, щоб передати читачеві ту саму глибину і інтенсивність емоцій, які мають важливе значення для розуміння сюжету та персонажів.

Роман «Список Шиндлера» має свої особливості та труднощі у перекладі, оскільки він передає глибокі емоції та внутрішні стани героїв, в основному через детальні описи, монологи та внутрішні думки.

Описи емоцій та внутрішні думки героїв є суб'єктивними та важкими для точного відтворення в іншій мові. Кожна мова має свої нюанси, і передача глибини почуттів може виявитися складною.

Автор використовує особливий стиль для передачі емоцій, який може бути важко відтворити в іншій мові. Власне авторське вираження може мати унікальні риси, які потрібно зберегти в перекладі.

Роман містить культурні відзначення та концепти, які не мають прямого еквіваленту в іншій мові. Перекладач повинен враховувати ці особливості та шукати адекватні аналоги.

Збереження особливого тону та атмосфери роману може виявитися трудним завданням. Важливо передати не лише слова, а й емоційний настрій, який створюється в тексті.

Деякі труднощі виникають через різницю в ступені деталізації та лаконічності мов. Якщо автор використовує образи чи описи, які є характерними саме для певної мови, їхнє точне відтворення може бути викликом.

У випадку перекладу роману «Список Шиндлера» важливо зберігати емоційну інтенсивність та передавати читачеві ті самі враження, які викликав оригінал.

У підсумку можна визначити, що переклад художніх текстів, зокрема роману «Список Шиндлера», представляє значний виклик для перекладача через необхідність передачі емоційного вмісту, внутрішніх почуттів героїв та конотативного змісту мовних знаків. У художньому тексті, який ретельно аналізує та аналізує емоційні стани героїв, важливо передати не лише смисловий зміст, але й емоційний забарвлення [3].

Специфіка роману полягає в глибокому вивченні внутрішніх почуттів персонажів через описи, монологи та внутрішні думки. Літературний текст дозволяє читачеві поглиблено відчувати емоційний світ героїв, аналізуючи їх внутрішні переживання. Це вимагає від перекладача не лише лінгвістичної точності, але й вміння передати емоційний заряд та інтонацію.

Однак важливо розуміти, що кожен переклад є творчим процесом, ідеальний еквівалент часто недосяжний. Перекладач повинен бути не лише володіти обома мовами, а й мати емпатію та розуміння культурного контексту, щоб вдало передати емоційний потенціал оригіналу.

Наприкінці, обидва варіанти — літературний текст та його екранізація — мають свої сильні сторони. Література дозволяє глибше вдаватися во внутрішні світи персонажів через словесні засоби, тоді як кіно вражає засобами візуального та звукового мистецтва, надаючи більше емоційних вражень. Обидва варіанти мають свою цінність і впливають на глядача/читача в різний спосіб.

ВИСНОВКИ

Отже, в результаті дослідження ми:

1. Розглянули й проаналізували емотивні елементи у літературних текстах. Дослідження показало, що літературні тексти багаті на емотивні елементи, які важливі для передачі авторського відчуття та конкретних емоцій для читача. Розкриття природи та функцій цих елементів дозволяє краще розуміти специфіку літературної мови та вибір перекладача при відтворенні емотивного змісту.

2. Вивчили функції емотивних мовних засобів у контексті літератури. Визначено, що функції емотивних мовних засобів у літературі можуть варіюватися від виклику емоційного відгуку читача до вираження авторського ставлення до подій чи персонажів. Розуміння цих функцій є ключовим для ефективного перекладу та відтворення емоцій.

3. Проаналізували особливості відтворення емотивності в кінематографії. Дослідження підтвердило, що кінематографія використовує власні засоби для передачі емоцій, такі як образи, музика та монтаж. Вивчення цих особливостей допомагає краще розуміти взаємодію тексту та образу у кінематографічних творах.

4. Розробили методологію дослідження проблеми перекладу емотивних висловлювань. Розроблено методологію, яка охоплює етапи аналізу, визначення стратегій та вибір методів перекладу, спрямовані на відтворення емотивності з урахуванням контексту та культурних особливостей.

5. Визначили методи перекладу емотивних одиниць та аналіз мовних засобів відтворення емоцій у літературних текстах. Виявлено різні методи перекладу, включаючи вживання еквівалентів, адаптацію та відтворення емоцій. Аналіз мовних засобів дозволяє краще розуміти, як перекладачі можуть передавати емотивний зміст.

6. Зіставили способи відтворення мовних елементів у літературній та кінематографічній версіях роману Томаса Кініллі «Список Шиндлера». Зіставлення способів відтворення мовних елементів у літературній та кінематографічній версіях роману Томаса Кініллі дозволяє виявити спільні та відмінні особливості відтворення

емоцій у різних медіаформатах та визначити, як кожен з них впливає на сприйняття аудиторії.

7. Визначили складнощі у перекладі досліджених емотивних елементів. Виявлено труднощі, такі як відсутність точних еквівалентів, культурні розбіжності та неоднозначність перекладу, які можуть впливати на якість передачі емоційного змісту.

Отже, результати дослідження надають цінний внесок у розуміння та вирішення проблем, пов'язаних із відтворенням емотивних елементів у літературі та кінематографії, а також поглиблюють наше розуміння перекладу як такого.

Наукові рекомендації:

- 1) Розширення обсягу дослідження – для подальшого розвитку області рекомендується розширювати обсяг досліджень на інші жанри літератури та кінематографу, враховуючи різноманіття емотивних висловлювань у різних контекстах.
- 2) Глибинний аналіз культурних відмінностей – розуміння культурних аспектів є важливим при дослідженні перекладу емотивних елементів. Рекомендується провести глибокий аналіз культурних відмінностей та їх впливу на емоційний контекст у тексті.
- 3) Застосування інтердисциплінарного підходу – використання інтердисциплінарних методів може допомогти розширити огляд емотивності в літературі та кіно, залучивши аспекти психології, культурології та літературознавства.

Практична значущість отриманих результатів

- 1) Розробка курсів та тренінгів для перекладачів – створення спеціалізованих курсів і тренінгів для перекладачів, спрямованих на розвиток навичок перекладу емотивного мовлення, допоможе покращити якість перекладів.

- 2) Використання новітніх технологій – провадження новітніх технологій, таких як машинне навчання та штучний інтелект, у процес перекладу може полегшити роботу перекладачів та підвищити точність передачі емоцій.
- 3) Створення рекомендацій для режисерів – розробка рекомендацій для режисерів щодо відтворення емотивних елементів у кіно може сприяти збереженню авторського змісту та емоційного відтінку оригінального твору.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Абабілова Н.М. Перекладацькі трансформації як засіб досягнення еквівалентності текстів. Мова і культура. 2012. Вип. 15, Т. 6. С. 416–420.
2. Андрейко Л.В. Стратегії очуження та одомашнення при перекладі інтертекстуальних одиниць в художньому творі. Філологічні трактати. 2015. Т. 7, № 3. С. 7–13.
3. Андрійченко Ю.В. Мовні засоби вираження емотивності у творчості Г.Г. Маркеса: автореф. дис. ... канд. філ. наук: спец. 10.02.05. Київ, 2009. 19 с.
4. Бойко Н. І. Лексичні експресиви як стилетвірні компоненти художнього тексту. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 10: Проблеми граматики і лексикології української мови. 2014. Вип. 11. С. 7–10.
5. Безугла Л.Р. Вербалізація імпліцитних смислів у німецькомовному діалогічному дискурсі: монографія. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2007. 332 с.
6. Безугла Л.Р. Перлокуція в дискурсі (на матеріалі німецького діалогічного дискурсу). Дискурс як когнітивно-комунікативний феномен: кол. монографія. Харків: Константа, 2005. С. 118–144.
7. Беркешук Х.М. Національно-мовні параметри вираження емоцій в австралійській афективній лексиці. Науковий вісник Чернівецького університету: зб. наук. праць. Чернівці: ЧНУ, 2009. Вип. 430: Германська філологія. С. 137–148.
8. Білас А.А. Категорія емотивності у лінгвістиці. Мова і культура (Науковий журнал). Київ: Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2011. Вип. 14. Т. III (119). С. 17–24.
9. Болдирева А.Є. Смысловий розвиток при перекладі. Записки з романо-германської філології. № 2 (43). 2019. С. 93–102.
10. Бондарчук Т.І. Лексичні засоби вираження емотивного значення в сучасній німецькій мові. Науковий вісник Східноєвроп. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. 2016. № 5 (330): Філологічні науки. Мовознавство. С. 285–289.

11. Вавринюк Т. Емоційно-експресивна лексика в поетичному мовленні. Філологічні студії. Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету. 2010. Вип. 4. С. 67–73.
12. Вакуленко М.О. Методологічні засади вивчення наукової термінології. Термінологічний вісник. 2013. Вип. 2(2). С. 16–21.
13. Глушак Н. Особливості відтворення емотивності в романі «Таємний сад» Ф. Г. Бернет. Актуальні питання гуманітарних наук. 2014. Вип. 10. С. 100–104.
14. Зашкільняк Л. О. Постмодернізм в історичній науці. Енциклопедія історії України: у 10 т. / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. ; Інститут історії України НАН України. Київ: Наукова думка, 2011. Т. 8: Па–Прик. С. 439.
15. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця : Нова книга, 2004. 576 с.
16. Кукаріна А.Д. Методологія та методика способів перекладу абревіатур англійського та українського медичного дискурсу. Молодий вчений. 2016. № 9. С. 224–228.
17. Культура фахового мовлення: навчальний посібник / за редакцією Н.Д. Бабич. Чернівці: Книги – XXI, 2006. 496 с.
18. Мандер С. М. Емоції та їх вербальна репрезентація в українській та американській лінгвокультурах. Мовні і іконцептуальні картини світу. 2014. Вип. 50(2). С. 42–48.
19. Манзій А. М. Емоційна лексика у сучасній німецькій мові: структура, семантика : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича. Чернівці, 2008.
20. Мац І. І. Різновиди емоцій та способи їх вербалізації (на матеріалі англійської мови). Вісник Житомирського педагогічного університету. Житомир: Вид-во ЖДПУ ім. І. Франка, 2003. Вип. 11. С. 181–183.
21. Мілова М.М. «Експресивність» та «емотивність» у мові та мовленні. Рівні передачі емоцій у художньому англійському тексті. Науковий вісник

- Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія. 2014. Вип. 9. С. 104–107.
22. Саволоцька А.А. Культурно-специфічні оніми як проблема перекладу (на матеріалі англійського та українського перекладів турецького роману Орхана Памука «Музей Невинності»). Мовні і концептуальні картини світу. 2014. Вип. 47(2). С. 276–288
23. Свідер І.А. Основні особливості емотивного тексту. Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Філологічні науки. 2013. Вип. 33. С. 275–278.
24. Сидоренко І.І., Повтор як ключовий принцип функціонування стилістичних фігур сучасних англомовних драматичних творах. Актуальні проблеми романо-германської філології та прикладної лінгвістики. Збірник наукових праць Чернівецького нац. унів. ім. Ю.Федьковича. Чернівці, 2017. С. 252–263.
25. Сіняговська І. Ю. Визначення та класифікація перекладацьких трансформацій у процесі художнього перекладу тексту. Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія». Сер.: Філологія. Мовознавство. 2014. Т. 221, Вип. 209. С. 89–93.
26. Соловійова Л. Ф. Вираження аксіологічних категорій у сучасній англійській мові (атрибути, предикативи і релятиви оцінки): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.04. «Германські мови». Харків, 2000. 19 с
27. Список Шиндлера – Томас Майкл Кініллі, повний текст твору. *Бібліотека української літератури* *УкрЛіб*.
URL: <https://www.ukrlib.com.ua/world/printit.php?tid=9161>
28. Степанюк М.П. Лексичні та лексико-стилістичні засоби вираження емоцій у романах Ш. Бронте та Е. Бронте. Науковий вісник Чернівецького університету. Германська філологія. 2014. Вип. 692-693. С. 258–260.
29. Тараненко Л. І. Специфіка перекладу емотивних конструкцій на позначення невдоволення (на матеріалі англомовної художньої прози). Молодий вчений. 2017. № 7. С. 239–243. 9. Чистякова О. С. Лінгвостилістичний аналіз

- художнього тексту. Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія : Філологічна. 2016. № 60. С. 297–299.
30. Тараненко Л.І. Специфіка перекладу емотивних конструкцій на позначення невдоволення (на матеріалі англomовної художньої прози). Молодий вчений. 2017. № 7. С. 239–243.
31. Чепуріна І. В. Емотивні дієслова як база іменного словотвору (семантико-функціональний аспект) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.02 / Ірина Володимирівна Чепуріна ; Таврійськ. нац. ун-т ім. В. І. Вернадського. – Сімферополь : [б. в.], 2003. – 20 с.
32. Лексичні засоби, що виражають емоції в англійських художніх творах авторів-чоловіків XIX-XXI стст. *Science and Education. Philology*. Budapest, 2018. VI(54), Issue 183. P. 53–55. URL: <https://seanewdim.com/uploads/3/4/5/1/34511564/httpsdoi.org10.31174send-ph2018-183vi54-14.pdf>
33. Цинтар Н. В. Невербальні засоби вираження емоцій в романі Луїзи Олкотт «Маленькі жінки». Актуальні проблеми романо-германської філології та прикладної лінгвістики. 2017. Вип. 5. С. 127–134.
34. Цинтар Н. В. Аналіз культурної специфіки емотивності у міждисциплінарній парадигмі. Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. 2018. Вип. 34, Т. 2. С. 55–59.
35. Цинтар Н. В. Вербалізація емоційних процесів в англійських прозових творах XXI століття. Закарпатські філологічні студії. 2018. Вип. 4 (2). С. 17–21. URL: http://zfs-journal.uzhnu.uz.ua/archive/4/part_2/5.pdf
36. Цинтар Н. В. Специфіка використання непрямой стилістичної номінації для вербалізації емотивності в англomовному художньому тексті. Науково-виробничий журнал «Держава та регіони. Серія: Гуманітарні науки». № 4 (55). 2018. С. 13–118. URL: http://humanities.stateandregions.zp.ua/archive/4_2018/23.pdf

- 37.Цинтар Н. В. Епітет та порівняння як засоби вербалізації емотивності в англomовному художньому творі. Актуальні проблеми романо-германської філології та прикладної лінгвістики. 2019. С. 103–109
- 38.Catford J. A Linguistic Theory of Translation. URL : <https://ia801200.us.archive.org/29/items/J.C.CatfordALinguisticTheoryOfTranslationOxfordUniv.Press1965/j.%20c.%20catforda%20linguistic%20theory%20of%20translation%20oxford%20univ.%20press%20%281965%29.pdf>
- 39.Epley N., Waytz A., Cacioppo J. T. On seeing human: a three-factor theory of anthropomorphism. *Psychological Review* Issue 114 (4). Cambridge: Cambridge University Press, 2007. P. 864–886.
- 40.Erikson E. H. *Young Man Luther: A Study in Psychoanalysis and History*. New York, 1962. P. 255–256.
- 41.Fernández C, Pascual JC, Soler J, Elices M, Portella MJ, Fernández- Abascal E. Physiological responses induced by emotion-eliciting films. *Appl Psychophys Biof*. London, 2012. 468 p.
- 42.Frevert U. *Emotions in History – Lost and Found*. Budapest, 2011. P. 31–32.
- 43.Gard M.G., Kring A.M. *Sex differences in the time course of emotion*. Cambridge: Cambridge University Press, 2007. 426 p.
- 44.Gohier B, Senior C, Brittain PJ, Lounes N, El-Hage W, Law V, et al. Gender differences in the sensitivity to negative stimuli: Cross-modal affective priming study. *Euro Psychiatrist*. Edinburgh: Edinburgh University Press, 2013. 264 p.
- 45.Hoffmannová J.: Heterogenost jako stylová charakteristika mluvených dialogů. (Mluvení s dětmi, o dětech, za děti.) *Slavia*, 87, 2018, sešit 1–3, 109–125.
- 46.Keneally Th. Shindler's list. URL : <http://www.e4thai.com/e4e/images/pdf/level%206%20-%20Schindler's%20List.pdf>
- 47.Kret ME, De Gelder B. A review on sex differences in processing emotional signals. *Neuropsychologia*. New York: Longman, 2012. P. 347–351.
- 48.Leith S. *You Talkin' To Me? Rhetoric from Aristotle to Obama*. London: Profile Books, 2012. 296 p..

49. Leys R. *The Turn to Affect: A Critique*. *Critical Inquiry*. Vol. 37, no. 3. Chicago: The University of Chicago Press, 2011. P. 437.
50. Morozova I. B., Pozharytska O.O. Characters' Pilgrimage from the Canon to Fanfiction: A Gestalt Approach. *The IAFOR Journal of Literature and Librarianship*. Vol. 10, Issue 1, 2021. P. 78–96. URL: <https://doi.org/10.22492/ijl.10.1>
51. Morozova I. B., Pozharytska O.O. Literary Characters and their Verbal Mimicry through the Prism of Gestalt Analysis. *Arab World English Journal (AWEJ)*. Vol. 12, no 2, 2021. P. 457–468 URL: <https://dx.doi.org/10.24093/awej/vol12no2.31>
52. Newman M. L., Groom C. J., Handelman L. D. & Pennebaker J. W. *Gender Differences in Language Use: An Analysis of 14,000 Text Samples*, *Discourse Processes*, 45. Edinburgh: Edinburgh University Press, 2008. P. 211–236.
53. Panksepp J. *Affective Neuroscience*. Oxford: Oxford University Press, 1998. 467 p.
54. Plamper J. *The History of Emotions: An Interview with William Reddy, Barbara Rosenwein, and Peter Stearns*. *History and Theory*. 2010. Vol. 49, no. 2. P. 250–251.
55. Shindler's list. Netflix. URL : <https://www.netflix.com/ch-en/title/60036359>

ДОДАТКИ

Додаток А. Обкладинка книги «Список Шиндлера» за авторством Томаса Кінлі в українському виданні

Додаток Б. Постер фільму «Список Шиндлера»

Додаток В. Портрет Оскара Шиндлера

Додаток Г. Репрезентація образу Оскара Шиндлера у фільмі «Список Шиндлера»

Додаток Д. Емоційний кадр із фільму «Список Шиндлера»

Додаток Е. Емоційна сцена із фільму «Список Шиндлера»

